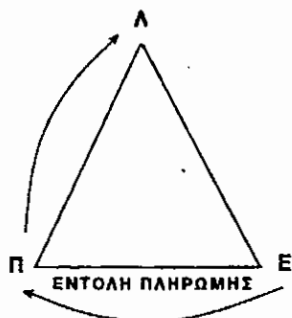

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

**Θέμα: «Συναλλαγματική, γραμμάτιο εις διαταγήν,
τραπεζική επιταγή»**

Ε = ΕΚΔΟΤΗΣ
Π = ΠΛΗΡΩΤΗΣ
Α = ΛΗΠΤΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΨΗ:

ΔΟΜΝΙΚΗ ΤΣΑΜΗ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ:

ΜΗΤΣΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΤΑΜΠΑΚΗΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1998

ΑΡΙΘΜΟΣ	2613
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	10
I. Έννοια	10
II. Ιστορικά στοιχεία για την εξέλιξή της και το νομοθετικό της πλαίσιο	10
III. Η σημασία της στην οικονομική ζωή	13
IV. Νομικά χαρακτηριστικά	14
A. Ύπαρξη ενοχικού δικαιώματος	14
B. Συστατικό έγγραφο	14
Γ. Ανατιώδη έγγραφο	15
Δ. Αξιόγραφο από στενή έννοια	16
E. Αξιόγραφο εις διαταγήν	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ	19
I. Τα τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής	19
A. Η ονομασία «συναλλαγματική»	20
B. Η απλή και καθαρή εντολή για πληρωμή ορισμένου ποσού	20
Γ. Το όνομα του πληρωτή	20
Δ. Ο χρόνος λήξης	21

<i>Ε. Ο τόπος πληρωμής</i>	<i>22</i>
<i>Στ. Ο τόπος και η χρονολογία εκδόσεως</i>	<i>23</i>
<i>Ζ. Το όνομα του λήπτη</i>	<i>23</i>
<i>Η. Η υπογραφή εκδότη</i>	<i>24</i>
II. Έλλειψη τυπικών στοιχείων της συναλλαγματικής	25
III. Λευκή συναλλαγματική	25
IV. Ρήτρες	26
V. Χαρτοσήμανση της συναλλαγματικής	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ	30
I. Μεταβίβαση της συναλλαγματικής με εκχώρηση	31
II. Μεταβίβαση της συναλλαγματικής με οπισθογράφιση	32
<i>A. Έννοια</i>	<i>32</i>
<i>B. Τύπος και περιεχόμενο της οπισθογράφισης</i>	<i>32</i>
<i>Γ. Τα πρόσωπα που συμμετέχουν</i>	<i>33</i>
<i>Δ. Αποτελέσματα της οπισθογράφισης</i>	<i>34</i>
<i>1. Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα</i>	<i>34</i>
<i>2. Εγγυητικό αποτέλεσμα</i>	<i>35</i>
<i>3. Νομιμοποιητικό αποτέλεσμα</i>	<i>35</i>
<i>E. Είδη οπισθογράφισης</i>	<i>36</i>
<i>1. Λευκή οπισθογράφιση</i>	<i>36</i>
<i>2. Οπισθογράφιση «ουχί εις διαταγήν -«άνευ ευθύνης»</i>	<i>37</i>
<i>3. Οπισθογράφιση λόγω πληρεξουσιότητας</i>	<i>37</i>
<i>4. Οπισθογράφιση λόγω ενεχύρου</i>	<i>37</i>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΤΡΙΤΕΓΓΥΗΣΗ	39
I. Έννοια, σκοπός	39
II. Τα πρόσωπα στην τριτεγγύηση	40
III. Τύπος και περιεχόμενο της τριτεγγυήσεως	41
IV. Ευθύνη του τριτεγγυητή	42
V. Δικαιώματα του τριτεγγυητή που πλήρωσε την συναλλαγματική	43
VI. Διαφορές τριτεγγύησης και εγγύησης	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ	46
I. Λήξη της συναλλαγματικής	46
A. Πληρωτέα εν όψει	46
B. Συναλλαγματική που λήγει μετά προθεσμία από της όψεως	47
Γ. Λήξη της συναλλαγματικής σε ρητή ημέρα	48
Δ. Λήξη μετά προθεσμία από την χρονολογία εκδόσεως	48
II. Εμφάνιση της συναλλαγματικής προς πληρωμή	49
III. Πληρωμή της συναλλαγματικής	51
IV. Είσπραξη τόκων υπερημερίας	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΑΝΑΓΩΓΗ	55
I. Έννοια και διακρίσεις της αναγωγής	55
II. Πρόσωπα νομιμοποιούμενα να ασκήσουν αναγωγή συναλλαγματικής	56
III. Προϋποθέσεις της αναγωγής	57

A. Ουσιαστικές	57
B. Τυπική	58
IV. Διαμαρτυρία της συναλλαγματικής-Διαμαρτυρικό	58
A. Έννοια	58
B. Είδη διαμαρτυρικού	59
Γ. Περιπτώσεις όπου δεν απαιτείται σύνταξη διαμαρτυρικού	61
Δ. Περιεχόμενο του διαμαρτυρικού	61
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ	62
I. Νομοθετική ρύθμιση	62
II. Αποκλειόμενες ενστάσεις	62
III. Προϋποθέσεις του αποκλεισμού των ενστάσεων	64
IV. Επιτρεπόμενες ενστάσεις	65
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:	67
ΓΡΑΜΜΑΤΙΟ ΕΙΣ ΔΙΑΤΑΓΗΝ	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	68
I. Έννοια	68
II. Τυπικά στοιχεία του γραμματίου εις διαταγή	69
III. Διαφορές του γραμματίου εις διαταγή από τη συναλλαγματική	71
IV. Ομοιότητες γραμματίου εις διαταγή και συναλλαγματικής	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΕΙΣ ΔΙΑΤΑΓΗ	74

I. Ανάθεση εργασίας στην Τράπεζα	74
II. Διαδικασία εισπράξεως	75
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ:	78
ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	79
I. Έννοια	79
II. Ιστορική εξέλιξη της τραπεζικής επιταγής	81
III. Οικονομική σημασία της επιταγής	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ - ΤΥΠΟΣ	84
I. Σύμβαση της τραπεζικής επιταγής	84
II. Τυπικά στοιχεία της τραπεζικής επιταγής	85
III. Η έλλειψη τυπικών στοιχείων επιταγής. Ρήτρες στην επιταγή	87
IV. Διαφορές της τραπεζικής επιταγής από τη συναλλαγματική	89
V. Η ακάλυπτη τραπεζική επιταγή	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΡΙΤΕΓΓΥΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ	93
I. Μεταβίβαση της τραπεζικής επιταγής	93
II. Τριτεγγύηση της τραπεζικής επιταγής	94
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ	96
I. Εμφάνιση της τραπεζικής επιταγής προς πληρωμή	96
II. Πληρωμή της τραπεζικής επιταγής	97
III. Εμφάνιση της τραπεζικής επιταγής για κατάθεση	98

IV. Ανάκληση της τραπεζικής επιταγής -----	99
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΓΩΓΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ-ΑΓΩΓΗ	
ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΥ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΥ -----	101
I. Αναγωγή στη τραπεζική επιταγή -----	101
II. Παραγραφή - αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού -----	102
III. Γραφεία συμψηφισμού -----	102
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ -----	104
I. Δίγραμμη επιταγή -----	104
II. Λογιστική επιταγή -----	105
III. Ταξιδιωτική επιταγή -----	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ -----	108
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ -----	112

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποπειράται να πραγματευθεί τα τρία «μέσα» με τα οποία- εκτός του ρευστού χρήματος- καθένας έχει την δυνατότητα να απαιτήσει την απόληψη χρημάτων που του οφείλονται.

Η συναλλαγματική, το γραμμάτιο εις διαταγήν και η τραπεζική επιταγή είναι τρία χρηματογράμματα, τρία αξιόγραφα, τρία δηλαδή έγγραφα τα οποία διευκολύνουν τις εμπορικές συναλλαγές, αλλά ταυτόχρονα παρέχουν την δυνατότητα ασφαλέστερης διακίνησης του χρήματος.

Ένας αναλυτικός ορισμός του «αξιογράφου» που αποδίδεται στον BRUNNER είναι ο εξής: «Αξιόγραφο είναι το έγγραφο εκείνο στο οποίο η σύνδεση του εγγράφου προς το δικαίωμα είναι τόσο στενή ώστε κυριολεκτικά να ενσωματώνεται (εγχαρτώνεται) άρρηκτα το δικαίωμα στο έγγραφο κατά τέτοιο τρόπο που για την ενάσκηση του δικαιώματος να είναι απαραίτητη η κατοχή του εγγράφου και για την μεταβίβαση του δικαιώματος που περικλείεται στο έγγραφο να απαιτείται, κατά κανόνα, παράδοση του εγγράφου».

Από τον πιο πάνω ορισμό συνάγονται τα βασικά στοιχεία του αξιογράφου που είναι τα εξής:

- α) Έγγραφο: δηλαδή χαρτί στο οποίο να υπάρχει γραπτή μονομερής, ενυπόγραφη και χρονολογημένη δήλωση.
- β) Δικαίωμα: το δικαίωμα που ενσωματώνεται στο αξιόγραφο πρέπει να είναι ιδιωτικό.)\

γ) Ενσωμάτωση του δικαιώματος στο έγγραφο: η ενσωμάτωση έχει την έννοια ότι ο σύνδεσμος μεταξύ εγγράφου και δικαιώματος είναι τόσο ισχυρός, ώστε να μην είναι δυνατή η άσκηση του δικαιώματος χωρίς την κατοχή του εγγράφου.¹

|Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι το αξιόγραφο είναι πράγμα (res).

Συνεπώς θα πρέπει να υπάρχει στα αξιόγραφα συρροή εμπράγματος και ενοχικού δικαιώματος. |

Η χρήση των αξιογράφων τόσο στις αγορές/εισαγωγές όσο και στις πωλήσεις/εξαγωγές μετά την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων συναλλάγματος και την κατάργηση των τελωνειακών περιορισμών, γίνεται όλο και πιο συχνή, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών διενεργείται με βάση την καλή πίστη των συναλλασσομένων.

|Το δίκαιο των αξιογράφων διέπεται από διάφορους ειδικούς νόμους και βασικές διατάξεις του Α.Κ., αλλά πάντοτε από αυστηρούς κανόνες ώστε να αποφεύγονται παραλείψεις και ενέργειες που αντιβαίνουν τις νομοθετικές διατάξεις οι οποίες δημιουργούν προβλήματα στις τράπεζες με τους ανταποκριτές εξωτερικού ή την πελατεία της. |

Ο διακανονισμός φορτωτικών εγγράφων με πίστωση του τιμήματος των εμπορευμάτων είναι πολύ συνηθισμένος και στις διεθνείς συναλλαγές. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η μελλοντική πληρωμή του εν λόγω τιμήματος ο αγοραστής δεσμεύεται με την υπογραφή του πάνω σε ειδικά ως προς τον τόπο και το περιεχόμενο έγγραφα τα οποία ονομάζονται «αξιόγραφα» και ειδικότερα χρηματόγραφα. Τέτοια αξιόγραφα είναι η συναλλαγματική, το γραμμάτιο σε διαταγή και η τραβηκτική (η τελευταία δεν χρησιμοποιείται τόσο συχνά).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ
ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

I. Έννοια

Η συναλλαγματική είναι αξιόγραφο με το οποίο ο εκδότης (πιστωτής) δίνει γραπτή εντολή στον αποδέκτη (πληρωτή) να πληρώσει σε ορισμένο τρίτο πρόσωπο (λήπτη) ορισμένο ποσό σε ορισμένη ημερομηνία. Πρόκειται δηλαδή για ένα μέσο πίστεως και όχι άμεσης πληρωμής όπως είναι η επιταγή στην οποία και θα αναφερθούμε παρακάτω.

II. Ιστορικά στοιχεία για την εξέλιξή της και το νομοθετικό της πλαίσιο

Η συναλλαγματική εμφανίστηκε το 12^ο με 13^ο μ.χ. αιώνα στη Δυτική Ευρώπη η οποία την εποχή εκείνη ήταν διαιρεμένη σε μικρά κρατίδια, κάθε δε κρατίδιο είχε το δικό του νόμισμα. Ο έμπορος λοιπόν ενός κρατιδίου εφόσον σκόπευε να μεταβεί σε άλλο κρατίδιο ήταν αναγκασμένος να καταφύγει στον τραπεζίτη της πόλεως του για να ανταλλάξει τα εγχώρια νομίσματα του κρατιδίου στο οποίο επρόκειτο να μεταβεί. Η ανταλλαγή γινόταν είτε αμέσως, είτε συνηθέστερα λόγω των κινδύνων της μεταφοράς, ο τραπεζίτης ο οποίος έπαιρνε τα νομίσματα παρέδιδε στον έμπορο μια επιστολή με την οποία δινόταν εντολή στον αντιπρόσωπό του να καταβάλλει τα αντίστοιχα νομίσματα του κρατιδίου στον κομιστή της επιστολής. Το περιεχόμενο της επιστολής αυτής ήταν

περίπου το εξής: «Παρακαλώ να καταβάλετε στον κομιστή της παρούσας Κ.Α.Β. 100 δουκάτα γιατί αυτός κατέβαλε σε εμένα 50 φιορίνια». Ακολουθούσε η χρονολογία και η υπογραφή του εκδότη. Η επιστολή αυτή είναι η πρώτη εμφάνιση της συναλλαγματικής.

Με την πάροδο του χρόνου αυτός που έπαιρνε την επιστολή συμφωνούσε με τον τραπεζίτη εκδότη της επιστολής να γίνει η πληρωμή είτε σ' αυτόν τον ίδιο είτε σε άλλο πρόσωπο το οποίο αυτός θα υποδείκνυε. Από τη συμφωνία αυτή δημιουργήθηκε η ρήτρα σε διαταγή.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι ο αρχικός σκοπός της συναλλαγματικής ήταν η μεταφορά χρημάτων. Με το πέρασμα του χρόνου καθιερώθηκε η ρήτρα σε διαταγή με την οποία έγινε δυνατή η κυκλοφορία της και έτσι η συναλλαγματική έπαυσε να είναι «μέσο» μεταφοράς χρημάτων και μεταβλήθηκε σε «μέσο» πίστεως, «μέσο» δανεισμού. Σήμερα για τη μεταφορά χρημάτων χρησιμοποιείται άλλο έγγραφο, η επιταγή.

Αρχικά τη συναλλαγματική ρύθμιζαν οι εμπορικές συνήθειες και τα έθιμα. Το 1673, στην εποχή του Λουδοβίκου του Ιδ', έγινε η πρώτη νομοθετική ρύθμιση του δικαίου της συναλλαγματικής. Μεθοδικότερα όμως και λεπτομερέστερα ρυθμίστηκε το δίκαιο της συναλλαγματικής από το Γαλλικό εμπορικό κώδικα του 1807. Όπως είναι γνωστό, ο Γαλλικός Εμπορικός Κώδικας εισήχθη στην Ελλάδα με επίσημη μετάφραση το 1835 και έτσι η συναλλαγματική στη χώρα μας ρυθμιζόταν από το Γαλλικό Κώδικα όπως τροποποιήθηκε στο μεταξύ.

Η τεχνική όμως και η οικονομική πρόοδος έκαναν τη συναλλαγματική όργανο διεθνούς σημασίας, και γι' αυτό κρίθηκε ότι θα έπρεπε να ρυθμίζετε από ένα ενιαίο νόμο, ο οποίος θα ήταν δυνατό να εισαχθεί και να ισχύει στα διάφορα κράτη. Δια την κατάρτιση τέτοιου νόμου συνήλθαν στη Χάγη το 1910 και το 1912 δυο διεθνείς διασκέυεις, οι οποίες επεξεργάστηκαν ένα ενιαίο κείμενο για το συναλλαγματικό δίκαιο. Λόγω όμως της μεσολαβήσεως του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, δεν έγινε δυνατή η υπογραφή της συμβάσεως από τα κράτη, τα οποία πήραν μέρος στις διασκέυεις αυτές και έτσι η προσπάθεια έμεινε χωρίς αποτέλεσμα.

Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο επιτροπή από νομομαθείς, υπό την αιγίδα της ΚΤΕ εκπόνησε ενιαίο νόμο για τις συναλλαγματικές και τα γραμμάτια, τον οποίο υπέβαλε στη διεθνή διάσκευη που συνήλθε στη Γενεύη το 1930. Η συνδιάσκευη αυτή κατέληξε στην υπογραφή τριών διεθνών συμβάσεων. Η πρώτη σύμβαση περιέχει το κείμενο του ενιαίου νόμου για τις συναλλαγματικές και τα γραμμάτια σε διαταγή, η δεύτερη κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου για τη συναλλαγματική και η τρίτη κανόνες για το χαρτόσημο.

Η Ελλάδα, η οποία μετείχε στη διάσκευη, υπέγραψε τις δυο πρώτες συμβάσεις, τις οποίες και κύρωσε με το νόμο 5280/1931 και τις μετέβαλε σε εσωτερικό δίκαιο με το νόμο 5325/1932.

III. Η σημασία της στην οικονομική ζωή

Στη σύγχρονη οικονομική ζωή η συναλλαγματική εξυπηρετεί κυρίως διαφορετικούς σκοπούς σε σχέση με αυτούς του παρελθόντος. Η συναλλαγματική σήμερα είναι, πάνω από όλα, μέσο παροχής πιστώσεως. Ακόμα είναι μέσο βραχυπρόθυμης επενδύσεως κεφαλαίων, καθώς και μέσο παροχής εγγυήσεως. Τέλος, ακόμα και σήμερα, είναι μέσο διατόπιων πληρωμών στο διεθνές πεδίο. Όλες αυτές τις λειτουργίες η συναλλαγματική της επιτελεί χάρη στις εγγυήσεις που παρέχει για την ακριβή εκπλήρωση των χρηματικών απαιτήσεων.

Όσον αφορά την παροχή πίστεως από μέρους της συναλλαγματική μπορούμε να διακρίνουμε ορισμένες περιπτώσεις. Η τυπική περίπτωση παροχής πίστεως με την συναλλαγματική που χαρακτηριστική της εφαρμογή είναι η αγορά εμπορευμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο πωλητής των εμπορευμάτων με πίστωση του τιμήματος εκδίδει συναλλαγματική για το ποσό του τιμήματος, την οποία αποδέχεται ο αγοραστής. Αποδεχόμενος τη συναλλαγματική ο αγοραστής παίρνει πίστωση για το τίμημα μέχρι το χρόνο λήξης της συναλλαγματικής.

Άλλη περίπτωση παροχής πίστεως είναι και η περίπτωση του δανείου, όπου ο οφειλέτης αποδέχεται τη συναλλαγματική που εκδίδεται από το δανειστή για το ποσό του δανείου.

Τέλος η συναλλαγματική χρησιμοποιείται ως όργανο πίστεως σε πολλές τραπεζικές εργασίες, όπως είναι: η παροχή πιστώσεως από την τράπεζα με αποδοχή συναλλαγματικής που έχει εκδώσει ο πελάτης της. Ακόμη η παροχή πιστώσεως με προεξόφληση συναλλαγματικής, καθώς και η παροχή πιστώσεως με δάνειο με ενέχυρο συναλλαγματικής.

IV. Νομικά χαρακτηριστικά

Η συναλλαγματική είναι αξιόγραφο γιατί ενσωματώνει απαίτηση που δεν μπορεί να ασκηθεί χωρίς την κατοχή του εγγράφου. Πραγματικά από τα άρθρα 38 και 43ν5325 συνάγεται ότι μόνο ο κομιστής της συναλλαγματικής μπορεί να απαιτήσει πληρωμή και να ασκήσει αναγωγή και από τα άρθρα 39 και 50§ συνάγεται ότι η πληρωμή μπορεί να απαιτηθεί μόνο με παράδοση της συναλλαγματικής.

Συνεπώς μπορούμε να προσδιορίσουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συναλλαγματικής:

A. Ύπαρξη ενοχικού δικαιώματος

Η συναλλαγματική είναι ενοχικό αξιόγραφο γιατί ενσωματώνει ενοχική απαίτηση. Ειδικότερα είναι χρηματούγραφο γιατί η απαίτηση που ενσωματώνει μπορεί να είναι μόνο χρηματική. Πραγματικά δεν είναι δυνατή η έκδοση συναλλαγματικής που να αφορά την παροχή εμπορευμάτων ή τίτλων. Και αυτό είναι μια βασική διαφορά της συναλλαγματικής που μπορεί να αφορά όχι μόνο ποσό χρημάτων αλλά και αντικαταστατά πράγματα.

B. Συστατικό έγγραφο

Η συναλλαγματική είναι συστατικό αξιόγραφο. Ακόμα και όταν εκδίδεται «χάριν εξοφλήσεως απαιτήσεως που υπάρχει ήδη (από

πώληση, δάνειο κτλ.) όπως συμβαίνει συνήθως η απαίτηση που ενσωματώνει είναι νέα (διαφορετική) που δημιουργείται μαζί με τη συναλλαγματική.

Γ. Αναιτιώδη έγγραφο

Η συναλλαγματική είναι αναιτιώδες ή αφηρημένο αξιόγραφο, γιατί περιέχει απαίτηση αναιτιώδη ή αφηρημένη. Στο δίκαιό μας το χαρακτηριστικό αυτό αποτελεί νεότερη κατάκτηση γιατί παλαιότερα όπως ήδη αναφέρθηκε η συναλλαγματική έπρεπε να περιέχει αναφορά στην αιτία για την οποία είχε εκδοθεί.

Το αναιτιώδες της συναλλαγματικής δεν σημαίνει ότι η έκδοσή της έγινε χωρίς αιτία. Αντίθετα σημαίνει ότι η απαίτηση από τη συναλλαγματική είναι τελείως ανεξάρτητη από την αιτία της, δηλαδή από τη βασική σχέση (π.χ. της πωλήσεως ή του δανείου) από την οποία προήλθε απαίτηση «χάριν εξοφλήσεως» της οποίας εκδόθηκε η συναλλαγματική. Όπως παρατηρήθηκε ήδη η συναλλαγματική εκδίδεται συνήθως για να εξασφαλίσει κάποια απαίτηση. Όμως δεν ενσωματώνει την απαίτηση αυτή αλλά άλλη ανεξάρτητη από την απαίτηση εκείνη, συνεπώς ανυπόστατη. Αυτό συνάγεται από το γεγονός ότι η εντολή πληρωμής που περιέχεται στη συναλλαγματική πρέπει να είναι απλή και καθαρή και ότι γι' αυτό η ρήτρα που εξαρτά την πληρωμή της από την αιτία επιφέρει ακυρότητα της συναλλαγματικής. Συνάγεται όμως έμμεσα και από την αρχή του απρόβλητου των ενστάσεων που μπορεί να λειτουργήσει μόνο χάρη στο αναιτιώδες της απαιτήσεως από τη συναλλαγματική.

Χάρη στο χαρακτηριστικό αυτό · λοιπόν η απαίτηση από συναλλαγματική: α) παράγεται ανεξάρτητα από το αν η βασική σχέση είναι άκυρη ή ακυρώσιμη και δεν επηρεάζεται κατ' αρχήν από τυχόν ανώμαλη εξέλιξη της σχέσεως αυτής β) μεταβιβάζεται ανεξάρτητα από τη βασική σχέση γ) διέπεται από το δίκαιο της συναλλαγματικής και όχι από το δίκαιο της βασικής σχέσης δ) τέλος ασκείται με αγωγή που στηρίζεται αποκλειστικά στη συναλλαγματική ώστε ο ενάγων να μη χρειάζεται να επικαλεσθεί και να αποδείξει τη βασική σχέση. Μόνο αν η βασική σχέση είναι άκυρη ή ακυρωθεί ή εξελιχθεί ανώμαλα, ο οφειλέτης (ο πληρωτής αποδέκτης) μπορεί να αντιτάξει τις σχετικές ενστάσεις. Και αυτό πάλι μόνο σε περίπτωση που η βασική αυτή σχέση του συνδέσει προσωπικά με τον κομιστή (εκτός αν ο τελευταίος αυτός είναι κακής πίστεως), οπότε ο οφειλέτης μπορεί να αντιτάξει εναντίον του και ενστάσεις από τη βασική σχέση που τον συνδέει με τον εκδότη).

Δ. Αξιόγραφο από στενή έννοια

Η συναλλαγματική είναι αξιόγραφο υπό στενή έννοια. Μάλιστα όπως λέγεται είναι αξιόγραφο «εν στενοτάτη έννοια» γιατί συγκεντρώνει εκτός από τα βασικά χαρακτηριστικά του αξιογράφου και τα στοιχεία της γραμματοπάγειας και της αυτονομίας καθώς και της στενής ενσωματώσεως δηλαδή της πλήρους εξαρτήσεως του δικαιώματος «εκ του εγγράφου» από το δικαίωμα «επί του εγγράφου».

Πραγματικά το τυπικό περιεχόμενο της συναλλαγματικής είναι τόσο ουσιώδες για την απαίτηση που ενσωματώνει σ' αυτή ώστε οι καλές

πίστεως τρίτοι μπορούν να βασίζονται αποκλειστικά σ' αυτό. Έτσι συμφωνίες μεταξύ δανειστή και οφειλέτη που δε διατυπώθηκαν στο έγγραφο της συναλλαγματικής δεν επηρεάζουν την απαίτηση από αυτή στις σχέσεις του οφειλέτη με τους τρίτους.

Εξ' άλλου η συναλλαγματική ενσωματώνει αυτόνομη απαίτηση με την έννοια ότι κάθε καλόπιστος κομιστής στον οποίο η συναλλαγματική περιέρχεται με οπισθογράφηση αποκτά την ενσωματωμένη σε αυτή απαίτηση ανεξάρτητα από τις προσωπικές σχέσεις που τυχόν υπάρχουν μεταξύ οφειλέτη και προηγούμενων κομιστών.

Τέλος, η συναλλαγματική ενσωματώνει την απαίτηση κατά τέτοιο τρόπο ώστε όποιος αποκτά τη συναλλαγματική από οπισθογράφηση γίνεται και δανειστής της απαιτήσεως που ενσωματώνεται σ' αυτή. Μάλιστα αυτός που αποκτά καλόπιστα τη συναλλαγματική με οπισθογράφηση γίνεται κύριος της- και συνεπώς δικαιούχος της ενσωματωμένης σ' αυτή απαιτήσεως. Ακόμα και αν ο δικαιούχος του δεν ήταν κύριος της συναλλαγματικής, ακόμα και αν αυτή είχε ξεφύγει από τα χέρια του κυρίου της εξ' αιτίας κλοπής ή απώλειας.

Ε. Αξιόγραφο εις διαταγήν

Η συναλλαγματική είναι αξιόγραφο εις διαταγή και γι' αυτό μπορεί να μεταβιβάζεται με οπισθογράφηση. Μάλιστα, είναι αξιόγραφο γεννημένο εις διαταγή, συνεπώς μεταβιβάζεται με οπισθογράφηση και όταν δεν έχει στο κείμενό της τη ρήτρα «εις διαταγήν» (άρθρο 11ν.5325). Μόνον όταν ο εκδότης θέλει να αποκλείσει τη μεταβίβαση της συναλλαγματικής με

οπισθογράφηση, μπορεί να προσδέσει ρήτρα, δηλαδή ρήτρα «ουχί εις διαταγήν» ή άλλη ισοδύναμη, οπότε η συναλλαγματική γίνεται ονομαστικό αξιόγραφο και μεταβιβάζεται μόνο με εκχώρηση (προηγ. §6, 11, 1, Α)

Η συναλλαγματική δεν μπορεί να εκδοθεί στον κομιστή. Όταν όμως φέρει λευκή οπισθογράφηση, μπορεί να μεταβιβασθεί με απλή παράδοση, χωρίς βέβαια να έχει μετατραπεί σε αξιόγραφο στο κομιστή (επ§17, VI). Εξάλλου, η συναλλαγματική είναι τεχνικώς οπισθογραφήσιμο αξιόγραφο, γιατί η οπισθογράφησης της έχει όλα τα αποτελέσματα, δηλαδή εγγυητικό, μεταβιβαστικό και νομιμοποιητικό (§§ 31επ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ

I. Τα τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής

Για να είναι έγκυρη η συναλλαγματική σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν.5325/32 πρέπει να είναι συνταγμένη με έναν ορισμένο τρόπο και στο κείμενό της να αναγράφονται ορισμένα στοιχεία που λέγονται και «τυπικά στοιχεία». Αυτά είναι:

- η ονομασία «συναλλαγματική» μέσα στο κείμενό της
- η απλή και καθαρή εντολή πληρωμής ενός ορισμένου χρηματικού ποσού
- το όνομα του πληρωτή
- ο χρόνος λήξης
- ο τόπος πληρωμής
- ο τόπος και η χρονολογία εκδόσεως
- το όνομα του «λήπτη» σε διαταγή του οποίου εκδίδεται η συναλλαγματική
- η υπογραφή του εκδότη

Σχετικά με τα παραπάνω στοιχεία σημειώνονται τα εξής:

A. Η ονομασία «συναλλαγματική»

Η ονομασία «συναλλαγματική» μέσα στο κείμενο και στη γλώσσα που συντάσσεται το αξιόγραφο προσδίδει την πανηγυρικότητα του τίτλου και η αναγραφή της είναι υποχρεωτική.

B. Η απλή και καθαρή εντολή για πληρωμή ορισμένου ποσού

Η απλή και καθαρή εντολή για πληρωμή ορισμένου ποσού εκ μέρους του εκδότη στον πληρωτή θα πρέπει να είναι έτσι και να μην περιέχει όρους, αιρέσεις ή επιφυλάξεις. Η λέξη «πληρώσατε» πρέπει να αφορά συγκεκριμένο ποσό ονομαστικό και όχι ποσό κατά την κρίση οποιουδήποτε. Το ποσόν αναγράφεται ολογράφως και αριθμητικώς και σε περίπτωση διαφοράς ισχύει το ποσό που γράφτηκε ολογράφως. Συναλλαγματική εις είδος δεν εκδίδεται.

Γ. Το όνομα του πληρωτή

Ο πληρωτής πρέπει να είναι υπαρκτό πρόσωπο. Το κύρος όμως της συναλλαγματικής δεν επηρεάζεται αν τελικά αποδειχτεί ότι ο πληρωτής είναι ανύπαρκτο πρόσωπο ή αν είναι μεν υπαρκτό αλλά αρνηθεί να αποδεχτεί την συναλλαγματική ή να την πληρώσει. Σε μια τέτοια περίπτωση παραμένουν υπεύθυνοι οι υπόλοιποι ενεχόμενοι (εκδότης τυχόν τριτεγγυητής, οπισθογράφοι). Σε μια συναλλαγματική μπορεί να αναφέρονται περισσότεροι από έναν πληρωτές αλλά μόνο ως αδροιστική

και όχι διαζευκτική υπεύθυνοι και μόνον για ολόκληρο το ποσό της συναλλαγματικής, όχι για μέρος του.

Μπορεί να οριστεί και κατ' ανάγκη ή επικουρικός πληρωτής όπως επίσης και πρόσωπο διαφορετικό από τον πληρωτή μπορεί να αποδεχτεί την συναλλαγματική (αποδοχή και πληρωμή κατά παρέμβαση).

Πάντως ο πληρωτής δεν ενέχεται από την συναλλαγματική αν δεν την αποδεχτεί με την υπογραφή του. Η συναλλαγματική όμως κυκλοφορεί νόμιμα και χωρίς την υπογραφή του πληρωτή η οποία μπορεί να τεθεί και αργότερα και μέχρι τη λήξη. Τούτο γίνεται για να διευκολυνθούν οι εξ' αποστάσεως συναλλαγές. Για παράδειγμα ένας Έλληνας έμπορος που αγοράζει με πίστωση μπανάνες από τη Βραζιλία δεν χρειάζεται να ταξιδέψει εκεί για να υπογράψει τις συναλλαγματικές. Ο Βραζιλιάνος έμπορος μπορεί να εκδώσει τις συναλλαγματικές (αναφέροντας ως πληρωτή τον έλληνα έμπορο) και να τις κυκλοφορήσει παραδίδοντάς τες στην τράπεζά του στη Βραζιλία, για να σταλούν μαζί με τα φορτωτικά έγγραφα του εμπορεύματος σε Ελληνική Τράπεζα. Εκεί θα εμφανιστεί ο Έλληνας για να αποδεχτεί τις συναλλαγματικές και να παραλάβει τα φορτωτικά έγγραφα προκειμένου να εκτελωνίσει τις μπανάνες.

Δ. Ο χρόνος λήξης

Ο χρόνος λήξης μπορεί να είναι:

- 1) Μια συγκεκριμένη ημερομηνία

- 2) εν όγει (προθεσμία εμφανίσεως: σε ορισμένο χρόνο από την έκδοση)
- 3) Μετά προθεσμία από την όγην (π.χ. σε 10 μέρες από την ημερομηνία εμφανίσεως)
- 4) Μετά προθεσμία από τη χρονολογία εκδόσεως (π.χ. σε 10 μέρες από τη χρονολογία της έκδοσης)

Αρχή, μέση και τέλος του μήνα σημαίνουν 1^η, 15^η και τελευταία μέρα του μήνα.

Άλλες πολλαπλές ή διαζευκτικές προθεσμίες προκαλούν ακυρότητα της συναλλαγματικής.

Πάντως κατά τις συναλλαγές υπογράφονται συναλλαγματικές με συγκεκριμένη ημερομηνία λήξεως. Οι άλλες μορφές λήξεως δεν εμφανίζονται σε καθημερινή πρακτική. Η λήξη συναλλαγματικής που έχει κατατεθεί στην τράπεζα προς είσπραξη μπορεί να παραταθεί μετά από έγγραφες οδηγίες του εκχωρητή (δηλ. εκείνον που την κατάθεσε προς είσπραξη). Οι οδηγίες αυτές δίνονται στο κατάστημα πελατείας, το οποίο ειδοποιεί με τηλετυπικό τρόπο το κατάστημα προορισμού.

Τέλος, σημειώνεται ότι υπάρχει και η λεγόμενη πρόωρη λήξη όπως σε περίπτωση αναγωγής πριν από τη λήξη (λόγω μη αποδοχής) ή λόγω καταστάσεως επισφαλούς της πληρωμής (επικείμενη πτώχευση κτλ.)

Ε. Ο τόπος πληρωμής

Ο τόπος πληρωμής πρέπει να είναι ένας και πιθανός. Αν σημειώνονται περισσότεροι τόποι, τότε υπάρχει ακυρότητα. Μπορεί να

οριστεί ως τόπος πληρωμής και κατοικία τρίτου (συνήθως είναι υποκατάστημα τράπεζας).

ΣΤ. Ο τόπος και η χρονολογία εκδόσεως

Ο τόπος και η χρονολογία εκδόσεως είναι επίσης απαραίτητα τυπικά στοιχεία. Η χρονολογία εκδόσεως δεν είναι απαραίτητο να είναι και αληθινή αλλά στη συναλλαγματική η προχρονολόγηση ή η μεταχρονολόγηση έχει μικρή σημασία, γιατί προδεσμία εμφανίσεως υπάρχει μόνο στις συναλλαγματικές όψεις και προδεσμίας από την όψη. Η χρονολογία εκδόσεως έχει μεγάλη σημασία για να διαπιστώνεται η ικανότητα ή όχι του υπογραφέα για τυχόν πτώχευση και για τον υπολογισμό των προδεσμιών παραγραφής στις οποίες θα αναφερθούμε πιο κάτω.

Ζ. Το όνομα του λήπτη

Το όνομα του λήπτη (δικαιούχου) το οποίο πρέπει να αναφέρεται με το αστικό όνομά του ή την εμπορική επωνυμία. Έκδοση συναλλαγματικής στον κομιστή απαγορεύεται και εάν εκδοθεί είναι άκυρη. Έκδοση συναλλαγματικής με λήπτη (δικαιούχο) τον ίδιο τον εκδότη επιτρέπεται. Επιτρέπεται επίσης να σημειωθούν περισσότεροι του ενός δικαιούχοι είτε αδροιστικά (οπότε πρόκειται για ενεργητική αδιαίρετη ενοχή και ο οφειλέτης χρωστάει την παροχή μόνο σε άλλους από κοινού και κάθε δανειστής έχει το δικαίωμα να απαιτήσει μόνο την προς όλους παροχή σύμφωνα με το άρθρο 495ΑΚ) είτε διαζευκτικά

(οπότε πρόκειται για ενεργητική εις ὀλοκλήρου ενοχή και κάθε δανειστής δικαιούται να απαιτήσει την παροχή εις ολόκληρου, αλλά ο οφειλέτης είναι υποχρεωμένος να καταβάλει μια μόνο φορά, άρθρο 489ΑΚ).

Η. Η υπογραφή εκδότη

Η υπογραφή εκδότη η οποία πρέπει να περιλαμβάνει το αστικό όνομα ή την εμπορική επωνυμία του εκδότη. Σύντμηση του βαπτιστικού ονόματος ή και του επωνύμου είναι νόμιμη φτάνει να συνάγεται με βεβαιότητα ή ταυτότητα του εκδότη. Η υπογραφή πρέπει να είναι χειρόγραφη και κατά κανόνα ιδιόχειρη (πλην των περιπτώσεων όπου για λογαριασμό του φυσικού ή νομικού προσώπου υπογράφει άλλος ως αντιπρόσωπος).

Αποτύπωση της υπογραφής με μηχανικό μέσο (σφραγίδα κτλ.) απαγορεύεται, επειδή η συναλλαγματική δεν είναι ούτε ανώνυμο ούτε ομαδικό αξιόγραφο, ούτε θα μπορούσε να έχει ισχύ το άρθρο 163 Α.Κ. Εκδότες μπορεί να είναι περισσότεροι του ενός αλλά σε μια τέτοια περίπτωση ο καθένας θα ευδύνεται εις ολόκληρου. Πρόσωπα αγράμματα δεν μπορούν να υπογράψουν συναλλαγματική με διάφορα σημεία π.χ. σταυρό ή δακτυλικό αποτύπωμα, εκτός αν υπάρξει επικύρωση από συμβολαιογραφική ή άλλη δημόσια αρχή, η οποία θα βεβαιώνει ότι το σημείο αυτό επέχει θέση υπογραφής μετά και τη δήλωση του εκδότη ότι δεν μπορεί να υπογράψει κανονικά.

II. Έλλειψη τυπικών στοιχείων τής συναλλαγματικής

Αν λείπει ένα από τα οκτώ τυπικά στοιχεία η συναλλαγματική δεν είναι έγκυρη εκτός από τις εξής περιπτώσεις:

- α) Αν δεν αναφέρεται η λήξη τότε θεωρείται πληρωτέα «εν όψει»
- β) Αν δεν αναφέρεται ο τόπος πληρωμής τότε ως τόπος πληρωμής θεωρείται ο τόπος κατοικίας του πληρωτή (αποδέκτη)
- γ) Αν δεν αναφέρεται ο τόπος εκδόσεως τότε θεωρείται ότι εκδόθηκε στον τόπο που σημειώνεται δίπλα στο όνομα του εκδότη.

III. Λευκή συναλλαγματική

Μια συναλλαγματική είναι λευκή όταν εκδίδεται ατελής, δηλαδή όταν λείπουν ένα ή περισσότερα από τα τυπικά στοιχεία (από αυτή που δεν αναπληρώνονται όπως π.χ. το όνομα του πληρωτή, η απλή και καθαρή εντολή πληρωμής ενός ορισμένου χρηματικού ποσού κτλ.)

Η έλλειψη αυτή πρέπει να είναι σκόπιμη και να οφείλεται σε συμφωνία των ενδιαφερομένων (θελημένη έλλειψη).

Αν η συμπλήρωση των στοιχείων που λείπουν γίνει όπως η συμφωνία τότε η συναλλαγματική θεωρείται από την αρχή έγκυρη. Αν όμως η συμπλήρωση γίνει με διαφορετικό τρόπο και περιεχόμενο από αυτό που είχε συμφωνηθεί, τότε υπάρχει πρόβλεψη από το νόμο για την προστασία του τρίτου καλόπιστου κομιστή.

IV. Ρήτρες

Οι ρήτρες που ισχύουν σε μια συναλλαγματική διακρίνονται σε επιτρεπόμενες, σε θεωρούμενες ως μη γραμμένες και σε ρήτρες που προκαλούν ακυρότητα αξιογράφου.

α) ρήτρες επιτρεπόμενες

- «χωρίς ευθύνη για μη αποδοχή» ή «μη αποδέξιμη» (απαλλάσσει τον εκδότη από την ευθύνη του για μη αποδοχή της συναλλαγματικής από τον πληρωτή).
- «όχι εις διαταγή»
- «άνευ διαμαρτυρήσεως» ή «ανέξοδη επιστροφή» (επιστρέφεται στον κάτοχο χωρίς να διαμαρτυρηθεί)
- «μετά διαμαρτυρήσεως» (συντάσσεται διαμαρτυρικό εάν δεν πληρωθεί στη λήξη)

β) ρήτρες θεωρούμενες ως μη-γραμμένες

- για τόκους σε συναλλαγματική που δεν είναι πληρωτέα σε ρητή ημερομηνία ή μετά προθεσμία από την έκδοση
- για απαλλαγή του εκδότη από την ευθύνη του για τη μη πληρωμή

γ) ρήτρες που προκαλούν ακυρότητα

- περισσότεροι του ενός τόκοι πληρωμής ή έκδοσης

- έκδοση της συναλλαγματικής στον κομιστή (ενώ επιτρέπεται η εν λευκώ οπισθογράφηση)
- περισσότερες από μια χρονολογίες εκδόσεως
- τιμαριθμική ρήτρα κτλ.

V. Χαρτοσήμανση της συναλλαγματικής

Πέρα από τα παραπάνω οκτώ τυπικά στοιχεία μιας συναλλαγματικής υπάρχει και η υποχρέωση να χαρτοσημαίνεται για να είναι έγκυρο το αξιόγραφο. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν.Δ 251/1973 συναλλαγματική που δεν είναι εξυπαρχής (δηλαδή από την έκδοση) νόμιμα χαρτοσημασμένη θεωρείται άκυρη και δεν είναι δυνατό να εγερθεί αγωγή από συναλλαγματική καθ' οιουδήποτε από ενεχόμενους (επομένως για μια τέτοια συναλλαγματική δεν μπορεί να συνταχθεί διαμαρτυρικό)

Το χαρτόσημο είναι ενσωματωμένο στο σώμα της συναλλαγματικής (ενσφράγιστο) και κλιμακώνεται ανάλογα με το ποσόν της όπως παρακάτω:

ΠΟΣΟ	ΧΑΡΤΟΣΗΜΟ
ΔΡΧ 1-10.000	ΔΡΧ 50
ΔΡΧ 10.001-20.000	ΔΡΧ 100
ΔΡΧ 20.001-40.000	ΔΡΧ 200
ΔΡΧ 40.001-80.000	ΔΡΧ 400
ΔΡΧ 80.001-120.000	ΔΡΧ 600

Συναλλαγματική, γραμμάτιο εις διαταγήν, τραπεζική επιταγή

ΔΡΧ 120.001-160.000	·	ΔΡΧ 800
ΔΡΧ 160.001-200.000		ΔΡΧ 1.000
ΔΡΧ 200.001-240.000		ΔΡΧ 1.200
ΔΡΧ 240.001-280.000		ΔΡΧ 1.400
ΔΡΧ 280.001-320.000		ΔΡΧ 1.600
ΔΡΧ 320.001-360.000		ΔΡΧ 1.800
ΔΡΧ 360.001-500.000		ΔΡΧ 2.500

Σημειώνεται ότι η παραπάνω κλίμακα είναι για τον εκδότη δεσμευτική. Δηλαδή αν θέλει να εκδώσει μια συναλλαγματική ποσού δρχ. 40.000 πρέπει να χρησιμοποιήσει το κατάλληλο έντυπο συναλλαγματικής (αυτό που έχει προεκτυπωμένο στο σώμα του το χαρτόσημο δρχ. 200). Δεν μπορεί, για παράδειγμα να χρησιμοποιήσει το έντυπο με προεκτυπωμένο χαρτόσημο δρχ. 100 και να συμπληρώσει το υπόλοιπο με κινητό χαρτόσημο.

Για να εκδώσουμε συναλλαγματική από δρχ. 500.001-700.000 χρησιμοποιούμε το έντυπο για έκδοση συναλλαγματικής δρχ. 500.000 και για το υπόλοιπο ποσό ($700.000 - 500.000 = 200.000$) είτε εκδίδουμε παράβολο του δημοσίου ταμείου είτε επικολούμε στο πίσω μέρος του αξιογράφου κινητό χαρτόσημο προς 5‰ ακυρώνοντάς το νομότυπα.

Για έκδοση συναλλαγματικής από 700.001 και πάνω δε χρησιμοποιούμε ποτέ κινητό χαρτόσημο, αλλά εκδίδουμε παράβολο δημοσίου ταμείου για όλο το πάνω από δρχ. 500.000 ποσό μέσα σε πέντε μέρες από την έκδοση της συναλλαγματικής το οποίο θα επισυναφθεί σ' αυτή και θα γίνει αναπόσπαστο μέρος της.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι το κίνητό χαρτόσημο δεν μπορεί να ξεπερνά το ποσό των 1.000 δρχ.

Πέρα από την αξία του χαρτοσήμου (5‰ επί του ποσού της συναλλαγματικής) καταβάλλουμε και 20% Ο.Γ.Α επί του ποσού του χαρτοσήμου. Δηλαδή η συνολική επιβάρυνσή μας είναι 6‰ συν την αξία του εντύπου της συναλλαγματικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ

Υπάρχουν δυο τρόποι με τους οποίους μπορούμε να μεταβιβάσουμε τα δικαιώματά μας από μια συναλλαγματική:

α) με εκχώρηση κατά κοινό δίκαιο

β) με οπισθογράφηση που αποτελεί ειδικό τρόπο μεταβιβάσεως των εις διαταγή αξιογράφων.

Αν ο εκδότης θέσει τη ρήτρα «όχι εις διαταγή» τότε η συναλλαγματική μετατρέπεται σε ονομαστικό αξιόγραφο και μεταβιβάζεται μόνο με εκχώρηση.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως η συναλλαγματική δεν επιτρέπεται να εκδοθεί ανώνυμη ή στον κομιστή γιατί δεν περιλαμβάνεται στα αξιόγραφα εκείνα που ο νόμος αναφέρει ότι μπορούν να εκδοθούν ανώνυμα. Αλλά όπως αναφέραμε μπορεί να οπισθογραφηθεί εν λευκώ ή στον κομιστή και να μεταβιβαστεί όπως τα ανώνυμα σύμφωνα με το άρθρο 1034 του Α.Κ. (δηλαδή μες συμφωνία και παράδοση).

Τέλος, σε περίπτωση θανάτου του δικαιούχου η συναλλαγματική μεταβιβάζεται με κληρονομική διαδοχή.

I. Μεταβίβαση της συναλλαγματικής με εκχώρηση

Εκχώρηση είναι η σύμβαση με την οποία ο δανειστής μπορεί να μεταβιβάσει σε τρίτο την απαίτηση του, χωρίς την συναίνεση του οφειλέτη.

Κάθε συναλλαγματική είναι δυνατό να μεταβιβαστεί με εκχώρηση. Όμως αυτό συμβαίνει μόνο στην περίπτωση όπου υπάρχει η ρήτρα «ουχί εις διαταγήν» ή άλλη αντίστοιχη.

Η εκχώρηση πάντως δεν προτιμάται όταν είναι δυνατόν να επιλεγεί η οπισθογράφηση και για ορισμένους άλλους λόγους. Ορισμένοι από αυτούς είναι όπως ότι τα αποτελέσματα της εκχώρησης επέρχονται και για τον οφειλέτη και για τους τρίτους, μόνο μετά την αναγγελία προς τον οφειλέτη, ενώ της οπισθογράφησης επέρχονται αμέσως. Επίσης, εφόσον αυτός προς τον οποίον μεταβιβάζεται η απαίτηση με την οπισθογράφηση είναι καλής πίστεως, την αποκτά ελεύθερη από κάθε ένσταση που δεν προκύπτει από το έγγραφο της συναλλαγματικής. Αντίθετα στην περίπτωση της εκχώρησης το δικαίωμα της μεταβίβασης βαρύνεται με όλες τις ενστάσεις που θα μπορούσαν να προβληθούν από τον οφειλέτη κατά του εκχωρητή. Ακόμα, ο δικαιούχος από οπισθογράφηση μπορεί να στραφεί εναντίον κάθε προηγούμενου υπογραφέα της συναλλαγματικής, πράγμα που δεν συμβαίνει με τον εκδοχέα στην περίπτωση εκχώρησης. Αυτός δεν δικαιούται κατ' αρχήν να στραφεί παρά μόνο κατά τον εκχωρητή.

II. Μεταβίβαση της συναλλαγματικής με οπισθογράφηση

A. Έννοια

Οπισθογράφηση είναι η ενυπόγραφη διαταγή του δικαιούχου προς τον πληρωτή για εκπλήρωση σε νέο δικαιούχο, η οποία γράφεται πάνω στο αξιόγραφο (συνήθως στην πίσω όψη γι' αυτό και ονομάστηκε οπισθογράφηση).

Η οπισθογράφηση πρέπει να γίνεται με ιδιόχειρη υπογραφή του οπισθογράφου όχι δηλαδή με μηχανικό μέσο.

Η οπισθογράφηση ισχύει από τη στιγμή που θα κυκλοφορήσει ο τίτλος δηλαδή από τη στιγμή που ο οπισθογράφος θα παραδώσει τον τίτλο στο νέο δικαιούχο.

Η οπισθογράφηση πρέπει να είναι απλή και καθαρή. Κάθε όρος «θεωρείται ως μη γεγραμμένος».

Μερική οπισθογράφηση απαγορεύεται.

B. Τύπος και περιεχόμενο της οπισθογράφησης

Η συναλλαγματική είναι δυνατό να οπισθογραφηθεί σε οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο. Έτσι ο Β μπορεί να τη μεταβιβάσει στο Γ. Η οπισθογράφηση μπορεί να γίνει και υπέρ του εκδότη, του τριτεγγυητή ακόμη και υπέρ του πληρωτή. Όταν η οπισθογράφηση γίνει υπέρ του πληρωτή αν και υπάρχει σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας του

δανειστή και οφειλέτη δεν επέρχεται απόσβεση της ενοχής γιατί ρητά ο νόμος επιτρέπει στον πληρωτή την οπισθογράφηση ξανά.

Όσον αφορά τον τύπο έχουμε τρία είδη οπισθογραφίσεως:

α) **την πλήρη** η οποία πρέπει απαραίτητως να περιλαμβάνει:

1. την υπογραφή αυτού που την οπισθογραφεί
2. το όνομα του νέου διακαίουχου

Εκτός από αυτά μπορεί να περιλαμβάνει και άλλα στοιχεία π.χ. την χρονολογία, την αιτία της οπισθογράφησης κλπ.

β) **την λευκή** από την οποία λείπει το όνομα του νέου δικαιούχου. Η λευκή οπισθογράφηση η οποία περιέχει μόνο την υπογραφή αυτού που οπισθογραφεί ονομάζεται λευκότατη.

Απλή υπογραφή η οποία μπαίνει στο εμπρός μέρος της συναλλαγματικής εφόσον δεν προκύπτει τίποτε άλλο θεωρείται ως τριτεγγύηση υπέρ του εκδότη. Συνεπώς η λευκότατη οπισθογράφηση για να είναι ισχυρή πρέπει να γράφεται στο πίσω μέρος της συναλλαγματικής ή στο πρόθεσμα.

Γ. Τα πρόσωπα που συμμετέχουν

Τα πρόσωπα τα οποία παίρνουν μέρος στην οπισθογράφηση της συναλλαγματικής είναι αυτά που παίρνουν μέρος στην υπογραφή της απλής συναλλαγματικής συν αυτά που εμπλέκονται στην οπισθογράφηση, δηλαδή:

α) ο εκδότης της συναλλαγματικής

- β) ο πληρωτής ο οποίος πρόκειται να την πληρώσει και ο οποίος από τη στιγμή που θα την αποδεχτεί με την υπογραφή του καλείται και αποδέκτης
- γ) ο λήπτης δηλαδή ο δικαιούχος της συναλλαγματικής ή όπως αλλιώς ονομάζεται πρώτος κομιστής της συναλλαγματικής
- δ) οι οπισθογράφοι δηλαδή τα πρόσωπα τα οποία μεταβιβάζουν με οπισθογράφιση την απαίτησή τους από τη συναλλαγματική
- ε) οι τριτεγγυητές δηλαδή τα πρόσωπα τα οποία εγγυώνται για ορισμένο πρόσωπο από αυτά που αναφέρονται στη συναλλαγματική για ολόκληρο ή μέρος του ποσού της συναλλαγματικής
- στ) οι παρεμβαίνοντες, δηλαδή πρόσωπα τα οποία σημειώνονται στη συναλλαγματική από τον εκδότη ή από τον οπισθογράφο ή από τον τριτεγγυητή και στην οποία ο κομιστής εντέλλεται να απευθυνθεί στην ανάγκη για πληρωμή ή για αποδοχή.

Δ. Αποτελέσματα της οπισθογράφησης

1. Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα

Μεταβιβάζεται (ή ενεχυριάζετε ή παρέχεται πληρεξουσιότητα, ανάλογα με το είδος της οπισθογράφησης) το δικαίωμα που είναι ενσωματωμένο στο έγγραφο καθώς επίσης και το έγγραφο ως πράγμα, σύμφωνα με το εμπράγματο δίκαιο.

2. Εγγυητικό αποτέλεσμα

Με την οπισθογράφηση ο οπισθογράφος δημιουργεί για τον εαυτό του οφειλή εις ολόκληρου, αφού όπως αναφέραμε πιο πάνω μερική οπισθογράφηση απαγορεύεται προς κάθε δικαιούχο του ενσωματωμένου δικαιώματος εννοείται άμεσο ή απώτερο διάδοχο.

Συνεπώς κάθε οπισθογράφος έναντι των επομένων απ' αυτόν οπισθογράφων είναι οφειλέτης έναντι όμως των προηγούμενων είναι πιστωτής. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι ο οπισθογράφος μπορεί να απαγορεύσει την περαιτέρω οπισθογράφηση του αξιογράφου θέτοντας τη ρήτρα «όχι εις διαταγής» οπότε περιορίζει την ευθύνη του μόνο έναντι εκείνου προς τον οποίο οπισθογράφησε το αξιόγραφο. Ο τελευταίος μπορεί να προχωρήσει σε νέα οπισθογράφηση, αλλά εκείνος που έδωσε την παραπάνω ρήτρα δεν ευδύνεται έναντι των μεταγενέστερων οπισθογράφων.

3. Νομιμοποιητικό αποτέλεσμα

Με την οπισθογράφηση η συναλλαγματική μεταβιβάζεται από πρόσωπο σε πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή όμως ποιος θεωρείται νόμιμος κομιστής της;

Σύμφωνα με το νόμο «νόμιμος κομιστής της συναλλαγματικής θεωρείται ο κάτοχός της ο οποίος στηρίζει το δικαίωμα του σε αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων και αν ακόμη η τελευταία οπισθογράφηση είναι σε λευκό». Πρόκειται για την τυπική νομιμοποίηση και όχι για ουσιαστική. Είναι δυνατό ο κομιστής της συναλλαγματικής να

νομιμοποιείται με αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων και συνεπώς να θεωρείται σύμφωνα με το νόμο νόμιμος κομιστής, αλλά να μην είναι συγχρόνως και ο πραγματικός δικαιούχος ο κύριος δηλαδή της συναλλαγματικής.

Αυτό μπορεί να συμβεί όταν π.χ. ο Β κομιστής έχασε την εν λευκώ συναλλαγματική την οποία βρήκε ο Γ ο οποίος την οπισθογράφησε στον Δ. Ο Δ είναι τυπικά νομιμοποιημένος εκτός αν την απέκτησε με κακή πίστη ή αν κατά την απέκτηση διέπραξε βαρύ πταίσμα, ενώ πραγματικός κύριος είναι ο Β.

Κατ' εξαίρεση συγχωρείται διακοπή οπισθογραφήσεων όταν ο κάτοχος πεθάνει και ο κληρονόμος αποκτήσει τη συναλλαγματική όχι με οπισθογράφιση αλλά με βάση κληρονομικό δικαίωμα.

Ο νομιμοποιημένος κομιστής δικαιούται να ζητήσει την πληρωμή χωρίς να είναι υποχρεωμένος να αποδείξει ότι απέκτησε νόμιμα τη συναλλαγματική από το Δ Κ.Ο.Κ.

Ε. Είδη οπισθογράφισης

1. Λευκή οπισθογράφιση

Περιλαμβάνει μόνο την υπογραφή του οπισθογράφου χωρίς να αναφέρεται το όνομα του νέου δικαιούχου.

Τακτική ή πλήρης

Περιλαμβάνει την υπογραφή του οπισθογράφου και το όνομα του νέου δικαιούχου με τη φράση «αντί σε εμένα πλήρωσε σε διαταγή του ...» (χρονολογία προαιρετικά)

2. Οπισθογράφηση «ουχί εις διαταγήν -«άνευ ευθύνης»

Με τη ρήτρα αυτή μπορεί οποιοσδήποτε οπισθογράφος να απαγορεύσει νέα οπισθογράφηση οπότε δεν ευθύνεται έναντι των προσώπων προς τα οποία το αξιόγραφο έχει τυχόν οπισθογραφηθεί μεταγενέστερα.

3. Οπισθογράφηση λόγω πληρεξουσιότητας

Με τη ρήτρα «αξία προς είσπραξη» ή «προς κάλυψη» ή «κατά πληρεξουσιότητα» ο κομιστής υπέρ του οποίου έγινε η παραπάνω οπισθογράφηση έχει την εξουσία να ασκήσει όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από το αξιόγραφο όχι όμως για δικό του λογαριασμό αλλά στο όνομα και για λογαριασμό του οπισθογράφου. Έτσι ο κομιστής μπορεί στη συνέχεια να οπισθογραφήσει το αξιόγραφο αλλά μόνο λόγω πληρεξουσιότητας.

4. Οπισθογράφηση λόγω ενεχύρου

Με την οπισθογράφηση λόγω ενεχύρου συνιστάται ενέχυρο υπέρ του κομιστή. Για να έχει το αποτέλεσμα αυτό η οπισθογράφηση πρέπει να φέρνει τη ρήτρα «αξία λόγω ενεχύρου» ή οποιαδήποτε άλλη ρήτρα που

θα δηλώνει ενεχυρίαση. Ο κομιστής ασκεί έτσι όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από το αξιόγραφο (π.χ. είσπραξη, διαμαρτύρηση, αναγωγή κτλ.) όχι όμως εν ονόματι και για λογαριασμό οπισθογράφου όπως γίνεται στη λόγω πληρεξουσιότητας οπισθογράφηση αλλά για δικό του λογαριασμό. Πάντως αν δελήσει να μεταβιβάσει το αξιόγραφο τούτο μπορεί να γίνει μόνο λόγω πληρεξουσιότητας (άλλοι υποστηρίζουν και λόγω ενεχύρου). Γεγονός είναι ότι ο κομιστής του αξιόγράφου που μεταβιβάστηκε λόγω ενεχύρου δεν είναι κύριος του αξιόγράφου αλλά ενεχυρούχος που θα ικανοποιηθεί προνομιακά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΤΡΙΤΕΓΓΥΗΣΗ

I. Έννοια, σκοπός

Τριτεγγύηση είναι μια διαδικασία που εφαρμόζεται στην συναλλαγματική και κατά την οποία ένα πρόσωπο εγγυάται να πληρώσει την συναλλαγματική με τους ίδιους αρχικούς όρους με τους οποίους δεσμεύεται ένα άλλο πρόσωπο που έχει ήδη υπογράψει αυτήν.

Αυτός του εγγυάται ως τρίτος ονομάζεται τριτεγγυητής και αποτελεί όπως και ο οπισθογράφος ενδεχόμενο μόνο πρόσωπο της συναλλαγματικής.

Ο Σκοπός της τριτεγγύησης της συναλλαγματικής είναι φυσικά η εξασφάλιση της πληρωμής της με την προσθήκη ενός ακόμα προσώπου υπόχρεου, που ευθύνεται και αυτός για ολόκληρο το ποσό που αναγράφεται στην συναλλαγματική. Η ανάγκη για τριτεγγύηση προκύπτει όταν υπάρχει δυσπιστία απέναντι σε αυτόν που υπογράφει. Έτσι λοιπόν ενώ η τριτεγγύηση ενισχύει την συναλλαγματική, ταυτόχρονα αποκαλύπτει την δυσπιστία που υπάρχει για την ασφάλεια της.

Ο Σκοπός της τριτεγγύησης θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και με εγγύηση του κοινού δικαίου. Αλλά η εγγύηση του κοινού δικαίου δεν είναι τόσο αποτελεσματική όσο η τριτεγγύηση.

II. Τα πρόσωπα στην τριτεγγύηση

Τριτεγγυητής μπορεί να είναι οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο, αλλά μπορεί να είναι ακόμα και πρόσωπο το οποίο ήδη ενέχεται στην συναλλαγματική (π.χ. οπισθογράφηση). Η τριτεγγύηση όμως από πρόσωπο που έχει ήδη υποχρέωση για πληρωμή της συναλλαγματικής αξίζει προσοχής.

Αν πρόσωπο, ήδη υπόχρεο προς πληρωμή, εμφανιστεί και ως τριτεγγυητής μπορεί να φέρει ευθύνη και υποχρέωση μεγαλύτερη από αυτή που είχε με την πρώτη του ιδιότητα.

Το πρόσωπο που δίνει την τριτεγγύηση πρέπει, κατά τον χρόνο της υπογραφής της, να έχει ικανότητα προς ανάληψη υποχρεώσεων από την συναλλαγματική.

Τριτεγγύηση μπορεί να δοθεί και από περισσότερα από ένα πρόσωπα, για τον ίδιο υπόχρεο. Τα πρόσωπα αυτά ευθύνονται εις ολόκληρο με τους άλλους υπόχρεους.

Στην τριτεγγύηση σημειώνεται συνήθως το πρόσωπο υπέρ του οποίου δίδεται. Αν δεν σημειώνεται το πρόσωπο υπέρ του οποίου δίδεται, τότε θεωρείται από το νόμο ότι η τριτεγγύηση δόθηκε υπέρ του εκδότη. Φυσικό βέβαια και λογικό θα ήταν στην περίπτωση αυτή να θεωρείται ότι η τριτεγγύηση δόθηκε υπέρ του αποδέκτη. Επειδή όμως μπορεί να μην υπάρξει αποδοχή, οπότε θα λειτουργήσει η τριτεγγύηση, αν ήταν κατά νόμο υπέρ του αποδέκτη.

Έτσι λοιπόν για να μην χαθεί, η ενίσχυση της συναλλαγματικής από την τριτεγγύηση, ορίστηκε από τον νόμο ότι όταν δεν σημειώνεται υπέρ ποίου δίνεται, θεωρείται υπέρ του εκδότη, του οποίου όμως η υπογραφή θα υπάρχει οπωσδήποτε.

III. Τύπος και περιεχόμενο της τριτεγγυήσεως

Η τριτεγγύηση πρέπει να είναι έγγραφη, ακόμα θα πρέπει να γράφεται στην συναλλαγματική ή και σε αντίγραφό της.

Αν δοθεί προφορικά ή σε ξεχωριστό έγγραφο, δεν δημιουργεί υποχρέωση από συναλλαγματική.

Στην περίπτωση που δοθεί με χωριστό έγγραφο, μπορεί να ισχύσει ως εγγύηση του κοινού δικαίου. Σύμφωνα με το άρθρο 31§ 2ν5325 η τριτεγγύηση εκφράζεται με τις λέξεις «δια τριτεγγύησιν» ή ισοδύναμη φράση και υπογράφεται από τον τριτεγγυητή.

Ως τριτεγγύηση όμως θεωρείται και η υπογραφή που μπαίνει στην πρώτη πλευρά της συναλλαγματικής εκτός αν η υπογραφή αυτή, είναι του πληρωτή ή του εκδότη.

Έτσι, η τριτεγγύηση δεν έχει σάνταρ τύπο, έτσι ώστε αν δεν τον ακολουθήσουμε, να επιβληθεί ποινή ακυρότητας.

Το μόνο απαραίτητο στοιχείο είναι η υπογραφή του τριτεγγυητή, η οποία πρέπει να είναι χειρόγραφη και όχι απόλυτα ιδιόγραφη, καθότι μπορεί να γίνει και από αντιπρόσωπο.

Η τριτεγγύηση δεν έχει συγκεκριμένη θέση στην συναλλαγματική, μπορεί να μπει στην εμπρός ή και στην πίσω πλευρά της συναλλαγματικής.

Χρονολόγηση της τριτεγγύησης δεν χρειάζεται. Δεν έχει τόση σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο δίνεται η τριτεγγύηση. Εφόσον ο νόμος δεν θέτει περιορισμό, η τριτεγγύηση μπορεί να δοθεί, πριν και μετά την λήξη της συναλλαγματικής, ακόμα και μετά την πάροδο της προθεσμίας προς σύνταξη διαμαρτυρικού ή και μετά την σύνταξη διαμαρτυρικού.

Η τριτεγγύηση πρέπει να δίνεται σύμφωνα με το περιεχόμενο της συναλλαγματικής. Το μοναδικό σημείο στο οποίο μπορεί να παρεκκλίνει είναι η παροχή μερικής τριτεγγυήσεως, δηλαδή τριτεγγυήσεως για ένα μόνο μέρος του ποσού της συναλλαγματικής. Η δυνατότητα αυτή που έχει ο τριτεγγυητής αντιστοιχεί στην δυνατότητα που έχει ο οπισθογράφος να περιορίσει την ευθύνη του.

IV. Ευθύνη του τριτεγγυητή

Στο άρθρο 32.ν5325 §1 και §2 καθορίζεται η ευθύνη του τριτεγγυητή και στην §3 τα δικαιώματα του σε περίπτωση που πλήρωσε την συναλλαγματική.

Ο τριτεγγυητής ευδύνεται κατά τον ίδιο τρόπο που ευδύνεται και εκείνος για τον οποίο έδωσε την τριτεγγύηση. Επομένως εάν αυτή δόθηκε υπέρ του αποδέκτη, ευδύνεται όπως ο αποδέκτης, εάν αυτή

δόθηκε υπέρ του εκδότη ή ενός οπισθογράφου ευδύνεται όπως και αυτοί.

Σύμφωνα με τον νόμο, η υποχρέωση του τριτεγγυητή είναι ισχυρή και όταν η ενοχή για την οποία δόθηκε η εγγύηση είναι άκυρη για οποιαδήποτε αιτία, εκτός αν υπάρχει ελάττωμα στον τύπο.

Έτσι ο τριτεγγυητής ευδύνεται αν έδωσε τριτεγγύηση για οπισθογράφο, ο οποίος υπόγραψε, αν και είναι ανίκανος. Αντίθετα ο τριτεγγυητής δεν ευδύνεται, αν αυτός για τον οποίο εγγυήθηκε, υπόγραψε με σφραγίδα ή έντυπα, γιατί υπάρχει ελάττωμα στον τύπο της συναλλαγματικής.

V. Δικαιώματα του τριτεγγυητή που πλήρωσε την συναλλαγματική

Ο τριτεγγυητής ο οποίος πλήρωσε την συναλλαγματική αποκτά όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή εναντίων εκείνων που ενέχονται απέναντι στον τελευταίο «δυνάμει» της συναλλαγματικής. Έτσι, αν τριτεγγυήθηκε για λογαριασμό τρίτου οπισθογράφου, όταν πληρώσει, μπορεί να στραφεί εναντίον αυτού και εναντίον εκείνων οι οποίοι ενέχονται απέναντι στον τρίτο οπισθογράφο.

Ο τριτεγγυητής συνεπώς, πληρώνοντας την συναλλαγματική, αποκτά τα δικαιώματα πάνω στην και από την συναλλαγματική, αλλά δεν υπεισέρχεται ακριβώς στην δέση του κομιστή στον οποίο πλήρωσε.

Πραγματικά, ενώ ο κομιστής έχει υπεύθυνους απέναντί του όλους τους προηγούμενους από αυτόν υπογραφείς, ο τριτεγγυητής αποκτά τα δικαιώματα από την συναλλαγματική μόνο κατά του υπέρου η τριτεγγύηση και κατ' αυτών που ενέχονται απέναντι στον υπέρου.

Ο τριτεγγυητής που πλήρωσε την συναλλαγματική αποκτά δικαίωμα αναγωγής από το δίκαιο της συναλλαγματικής.

Πράγματι όπως βλέπουμε στο άρθρο 32 του νόμου 5325, ο τριτεγγυητής αποκτά όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από την συναλλαγματική, τόσο το δικαίωμα «επί» όσο και το δικαίωμα «εκ» του εγγράφου της συναλλαγματικής. Επίσης το δικαίωμα του από το έγγραφο, δεν περιορίζεται στο ποσό της συναλλαγματικής, αλλά επεκτείνεται και σε ότι αναγκάστηκε να πληρώσει επί πλέον.

VI. Διαφορές τριτεγγύησης και εγγύησης

Η τριτεγγύηση έχει τον ίδιο σκοπό με την εγγύηση, η οποία εμφανίζεται στο αστικό δίκαιο. Δηλαδή έχει και αυτή σαν σκοπό της, την ενίσχυση της οφειλής κάποιου άλλου.

Βέβαια εμφανίζει ορισμένες διαφορές η μια με την άλλη. Οι διαφορές ανάμεσα στις δυο είναι:

- α) Η εγγύηση έχει παρεπόμενο χαρακτήρα (σύμφωνα με το άρθρο 850 του Α.Κ.) σε αντίθεση με την τριτεγγύηση, όπου η ευθύνη είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από την κύρια οφειλή.

- β) Ο εγγυητής μπορεί να προτείνει* κατά τον δανειστή τις μη προσωποπαγείς ενστάσεις του πρωτοφειλέτη (σύμφωνα με το άρθρο 853 του Α.Κ.)
- γ) Ο εγγυητής μπορεί να αρνηθεί την καταβολή της οφειλής, μεχρις ότου ο δανειστής προβεί σε αναγκαστική εκτέλεση κατά του πρωτοφειλέτη και αυτή αποβεί άκαρπη, πράγμα που δεν έχει το δικαίωμα να κάνει ο τριτεγγυητής, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να πληρώσει αμέσως μόλις του ζητηθεί.

Η τριτεγγύηση με τα ειδικά χαρακτηριστικά που είναι εξοπλισμένη και προσαρμοσμένη στο δίκαιο της συναλλαγματικής, συνεπάγεται οξύτερη ευθύνη του τριτεγγυητή από τον κοινό εγγυητή.

Αλλά η εγγύηση του αστικού δικαίου έχει δύο πλεονεκτήματα απέναντι στη τριτεγγύηση.

α) Είναι ευνοϊκότερη για τον εγγυητή αφού συνεπάγεται ελαφρότερη ευθύνη του και β) δεν φαίνεται στην συναλλαγματική και γι' αυτό δεν αποκαλύπτει τις αμφιβολίες που ανέκυψαν για την ασφάλειά της.

Για τους λόγους αυτούς δεν αποκλείεται υποχρέωση από συναλλαγματική να συνοδεύεται από εγγύηση του κοινού δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ

I. Λήξη της συναλλαγματικής

Η συναλλαγματική είναι προορισμένη να πληρωθεί στην ημερομηνία λήξης της. Ημερομηνία λήξης της συναλλαγματικής είναι η ημέρα κατά την οποία η απαίτηση από την συναλλαγματική γίνεται ληξιπρόθεσμη. Λήξη της συναλλαγματικής δεν συμπίπτει κατ' ανάγκη με την ημέρα πληρωμής. Είναι η αφετηρία μιας προθεσμίας δυο ημερών, μέσα στην οποία πρέπει να γίνει η πληρωμή ή να συνταχθεί το διαμαρτυρικό.

Το άρθρο 33 του νόμου 5325 προβλέπει τέσσερις δυνατούς τρόπους προσδιορισμού της λήξεως της συναλλαγματικής. Έτσι σύμφωνα με τον νόμο η συναλλαγματική μπορεί να λήγει α) εν όψει, β) μετά προθεσμία από της όψεως, γ) σε ρητή ημέρα, δ) μετά προθεσμία από την χρονολογία εκδόσεως.

A. Πληρωτέα εν όψει

Όταν η συναλλαγματική είναι πληρωτέα εν όψει δίνεται το δικαίωμα στον κομιστή της, να την εμφανίσει στον πληρωτή, αμέσως μετά από την έκδοση και να ζητήσει την πληρωμή της.

Η συνήθης ρήτρα που μπαίνει στην συναλλαγματική αυτού του είδους είναι «πληρώσατε εν όψει», ή «πληρώσατε επί τη εμφανίση».

Η συναλλαγματική που είναι πληρωτέα εν' όψει δημιουργεί για τον πληρωτή της μια εκκρεμότητα. Συγκεκριμένα, ο πληρωτής είναι υποχρεωμένος να διατηρεί στην διάθεση του δικαιούχου το ποσό της συναλλαγματικής που είναι πληρωτέο, το οποίο πρέπει να καταβάλλει αμέσως σ' αυτόν και σε οποιαδήποτε στιγμή του εμφανίσει την συναλλαγματική.

Ο εκδότης της συναλλαγματικής που είναι πληρωτέα εν' όψει έχει το δικαίωμα να απαγορεύσει την άμεση εμφάνιση της για πληρωμή. Έχει την δυνατότητα να ορίσει προθεσμία ύστερα από την λήξη της οποίας είναι δυνατόν να εμφανισθεί η συναλλαγματική για πληρωμή.

Η πληρωμή της εν' όψει συναλλαγματικής μπορεί να ζητηθεί έγκυρα με την εμφάνιση της συναλλαγματικής το διαμαρτυρικό σε περίπτωση μη πληρωμής συντάσσεται αμέσως μετά την εμφάνιση και μη πληρωμή της συναλλαγματικής ή το πολύ σε ένα χρόνο από την χρονολογία εκδόσεώς της.

B. Συναλλαγματική που λήγει μετά προθεσμία από της όψεως

Η φράση της συναλλαγματικής που είναι πληρωτέα μετά προθεσμία από της όψεως είναι η ακόλουθη: «πληρώσατε δια της παρούσης συναλλαγματικής μετά ένα μήνα (ή άλλο χρονικό διάστημα) από της όψεως.»

Η συναλλαγματική αυτού του είδους πρέπει να εμφανισθεί στον πληρωτή για αποδοχή μέσα σ' ένα χρόνο από την έκδοση. Η αποδοχή στην συγκεκριμένη συναλλαγματική πρέπει να φέρει χρονολογία. Από

την χρονολογία αυτή αρχίζει κανονικά η προθεσμία της λήξεως. Αν όμως ο πληρωτής δεν αποδεχθεί την συναλλαγματική, τότε ο κομιστής θα συντάξει «διαμαρτυρικό επί μη αποδοχής». Από την ημέρα Δε συντάξεως του διαμαρτυρικού αρχίζει η προθεσμία λήξεως της συναλλαγματικής.

Γ. Λήξη της συναλλαγματικής σε ρητή ημέρα

Είναι η συναλλαγματική που λήγει σε συγκεκριμένη ημέρα. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο τρόπος αυτός καθορισμού της λήξεως της συναλλαγματικής, είναι ο συνηθέστερος στην πρακτική.

Ο καθορισμός της ημέρας, γίνεται ημερολογιακά και πρέπει να είναι ακριβής (π.χ. πληρώσατε την 20 Μαΐου 1998)

Δ. Λήξη μετά προθεσμία από την χρονολογία εκδόσεως

Συναλλαγματική τέτοια είναι αυτή της οποίας η λήξη καθορίζεται από προθεσμία που ορίζει ο εκδότης και που ξεκινά από την χρονολογία εκδόσεως της συναλλαγματικής. Συνήθως έχει την φράση «πληρώσατε μετά ένα μήνα από σήμερα». Η προθεσμία αυτή φυσικά μπορεί να εκφράζεται σε μήνες, μέρες, χρόνια.

Ο καθορισμός της λήξεως έχει μεγάλη σημασία για την συναλλαγματική. Υπάρχει η περίπτωση να δημιουργηθούν ασάφειες σχετικά με τον προσδιορισμό της λήξης της. Για τον λόγο αυτό ο νόμος 5325 καθιερώνει ορισμένους ερμηνευτικούς κανόνες.

Έτσι σύμφωνα με το άρθρο 72 του νόμου 5325 αν η ημέρα λήξεως της συναλλαγματικής είναι αργία, η εμφάνιση της προς πληρωμή πρέπει να γίνει την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Επίσης στο άρθρο 37 του νόμου 5325 περιέχονται οδηγίες που αφορούν τον καθορισμό της λήξεως συναλλαγματικής σε ρητή ημέρα ή μετά προθεσμία από την χρονολογία, όταν η συναλλαγματική είναι πληρωτέα σε τόπο που έχει διαφορετικό ημερολόγιο από τον τόπο εκδόσεως του αξιογράφου,

Τέλος στο άρθρο 36 του νόμου 5325 περιέχονται ερμηνευτικοί κανόνες για τον υπολογισμό της προθεσμίας σε συναλλαγματική μετά προθεσμία από την όψη ή την χρονολογία.

Για παράδειγμα: εάν η λήξη της συναλλαγματικής ορίζεται πληρωτέα μετά πάροδο προθεσμίας δυο ή περισσότερων μηνών, η λήξη επέρχεται την αντίστοιχη ημερομηνία του μήνα κατά τον οποίο πρέπει να γίνει η πληρωμή. (π.χ. προθεσμία τριών μηνών που αρχίζει 15 Μαρτίου, λήγει 15 Μαΐου)

II. Εμφάνιση της συναλλαγματικής προς πληρωμή

Η πληρωμή της συναλλαγματικής προϋποθέτει την εμφάνισή της. Η εμφάνιση προς πληρωμή επιβάλλεται από την αξιογραφική φύση της συναλλαγματικής.

Όπως είναι γνωστό, μόνο ο κομιστής νομιμοποιείται να ασκήσει τα δικαιώματα από την συναλλαγματική. Κατ' εξαίρεση η εμφάνιση προς

πληρωμή δεν είναι απαραίτητη, όταν η συναλλαγματική εμφανίσθηκε στον πληρωτή προς αποδοχή, αυτός αρνήθηκε την αποδοχή και συντάχθηκε διαμαρτυρικό «επί μη αποδοχή»

Η εμφάνιση της συναλλαγματικής προς πληρωμή πρέπει να γίνει υπό ορισμένους όρους:

- 1) Η εμφάνιση μπορεί να γίνει από τον κομιστή της συναλλαγματικής που στηρίζει το δικαίωμα του σε συνεχόμενες οπισθογραφήσεις..
- 2) Η εμφάνιση πρέπει να γίνει προς τον πληρωτή, αποδεκτή ή μη.
- 3) Ο χρόνος εμφάνισης εξαρτάται από τον τρόπο λήξεως της συναλλαγματικής. Στη συναλλαγματική όψεως η εμφάνιση πρέπει να γίνει από την χρονολογία εκδόσεως και μέσα σε ένα έτος. Στις υπόλοιπες συναλλαγματικές, που λήγουν μετά προθεσμία από την όψη ή μετά προθεσμία από την χρονολογία ή σε ρητή ημέρα, η εμφάνιση πρέπει να γίνει το νωρίτερο την ημέρα λήξεως και το αργότερο τη δεύτερη εργάσιμη ημέρα που ακολουθεί.
- 4) Η εμφάνιση πρέπει να γίνει στο τόπο πληρωμής. Ο τόπος πληρωμής αναγράφεται στην συναλλαγματική. Αν λοιπόν στον τόπο πληρωμής σημειώνεται διεύθυνση, η εμφάνιση πρέπει να γίνει στην αναφερόμενη διεύθυνση. Αν όμως δεν σημειώνεται η διεύθυνση, η συναλλαγματική πρέπει κατ' αρχήν να εμφανισθεί στον τόπο επαγγελματικής εγκαταστάσεως του πληρωτή και μόνο αν αυτή δεν υπάρχει, στην αστική του κατοικία.

Αν ο κομιστής δεν εμφανίσει την συναλλαγματική προς πληρωμή στις προθεσμίες που αναφέρθηκαν, χάνει το δικαίωμα αναγωγής κατά των λοιπών, εκτός από τον εκδότη.

Αν η εμφάνιση προς πληρωμή εμποδίζεται από ανωτέρα βία, η προθεσμία σύνταξης του διαμαρτυρικού παρατείνεται αυτόματα κατά το άρθρο 54 του νόμου 5325. Πάντως και αν ο κομιστής δεν εμφανίσει εμπροθέσμως την συναλλαγματική προς πληρωμή, η ευθύνη του αποδέκτη και του τριτεγγυητή διατηρείται. Όταν ο κομιστής δεν εμφανίσει την συναλλαγματική προς πληρωμή στις νόμιμες προθεσμίες, βρίσκεται σε υπερημερία δανειστή. Γι' αυτό κάθε οφειλέτης δικαιούται να καταθέσει το πόσό της συναλλαγματικής στην αρμόδια αρχή. (Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων)

III. Πληρωμή της συναλλαγματικής

Η πληρωμή της συναλλαγματικής από τον πληρωτή έχει αποσβεστική ενέργεια. Αν πραγματικά γίνει η πληρωμή από τον πληρωτή απελευθερώνοντας όλοι οι υπόχρεοι γιατί αυτού ήσαν απλώς συνυπεύθυνοι για την πληρωμή που ήδη πραγματοποιήθηκε. Αντίθετα, αν η πληρωμή γίνει από κάποιον που υποχρεούται από αναγωγή, ελευθερώνονται μόνο οι μεταγενέστεροι από αυτόν υπογραφείς, ενώ διατηρείται η ευθύνη των προηγούμενων υπογραφέων και πολύ περισσότερο του αποδέκτη.

Την ίδια αποσβεστική ενέργεια έχει και η κατάθεση του ποσού της συναλλαγματικής στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, την οποία, κατά το άρθρο 42 ν. 5325 δικαιούται να κάμει ο κάθε οφειλέτης.

Ο πληρωτής, κατά την πληρωμή δικαιούται να απαιτήσει να του παραδοθεί η συναλλαγματική εξοφλημένη από τον κομιστή. Αν συνεπώς η συναλλαγματική δεν παραδίδεται και μάλιστα εξοφλημένη, ο πληρωτής δικαιούται να αρνηθεί την πληρωμή.

Το δικαίωμα αυτό του πληρωτή να ζητήσει την απόδοση της συναλλαγματικής είναι εύλογο. Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του ν. 5325, εάν ο οφειλέτης πληρώσει χωρίς να αποκτήσει την συναλλαγματική, κινδυνεύει να πληρώσει για δεύτερη φορά, αν μετά την πληρωμή η συναλλαγματική μεταβιβαστεί σε τρίτο. Έτσι ο πληρωτής που πλήρωσε χωρίς να αποκτήσει την συναλλαγματική, έχει απαίτηση κατά τον κομιστή που πληρώθηκε να του παραδώσει τη συναλλαγματική.

Ο κομιστής δεν μπορεί να υποχρεωθεί να δεχθεί πληρωμή της συναλλαγματικής πριν από τη λήξη. Αυτό δικαιολογείται κυρίως από το γεγονός ότι για τον κομιστή, η πληρωμή μπορεί να μην είναι συμφέρουσα, ιδίως στις διεθνείς πληρωμές. Βέβαια εάν ο κομιστής θέλει μπορεί να δεχθεί την πρόωρη πληρωμή.

Η πληρωμή γίνεται στο νόμισμα που κυκλοφορεί στον τόπο πληρωμής. Είναι δυνατό όμως, το ποσό της συναλλαγματικής να εκφράζεται σε νόμισμα που δεν κυκλοφορεί στον τόπο πληρωμής. Τις καταστάσεις αυτές προβλέπει ο νόμος 5325 με το άρθρο 41 και διακρίνει δύο περιπτώσεις:

- α) την περίπτωση στην οποία, η συναλλαγματική ορίζεται απλώς πληρωτέα σε νόμισμα που δεν κυκλοφορεί στον τόπο πληρωμής.
- β) εκείνη την περίπτωση κατά την οποία, στην συναλλαγματική υπάρχει ρήτρα πληρωμής σε ξένο νόμισμα.

Στην περίπτωση, που η συναλλαγματική ορίζεται απλής πληρωτέας σε ξένο νόμισμα - ο πληρωτής έχει την δυνατότητα να πληρώσει το ποσό της συναλλαγματικής είτε με νόμισμα που σημειώνεται στη συναλλαγματική, είτε με νόμισμα που κυκλοφορεί στον τόπο πληρωμής.

Η επιλογή ανήκει στον οφειλέτη. Αν ο οφειλέτης καθυστερήσει την πληρωμή, η επιλογή περιέρχεται στον κομιστή, που έχει το δικαίωμα να απαιτήσει να πληρωθεί το ποσό της συναλλαγματικής κατά την τρέχουσα τιμή της ημέρας, είτε της λήξεως, είτε της πληρωμής.

Στην δεύτερη περίπτωση εξ' άλλου που στην συναλλαγματική υπάρχει η ρήτρα πληρωμής σε ξένο νόμισμα, η πληρωμή πρέπει να γίνει στο νόμισμα που σημειώνεται χωρίς να υπάρχει ευχέρεια πληρωμής σε άλλο νόμισμα.

Αρκετά προβλήματα δημιουργούνται πολλές φορές όταν υπάρχουν απεργίες στις τράπεζες όπου και καταλήγουν οι συναλλαγματικές, είτε ως αξίες προς είσπραξη, είτε ως ενέχυρο. Σε αυτή τη περίπτωση όπου υπάρχει αδυναμία του πληρωτή να εμφανιστεί και να πληρώσει την συναλλαγματική, του δίνεται η δυνατότητα να καταθέσει το ποσό στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων λαμβάνοντας αντίγραφο του γραμματίου είσπραξης.

IV. Είσπραξη τόκων υπερημερίας

Εάν η συναλλαγματική δεν πληρωθεί κατά την ημερομηνία της λήξης της, τότε εισπράττονται τόκοι υπερημερίας:

A. Πληρωμή ληξιπρόθεσμης συναλλαγματικής που είχε παραδοθεί σε τράπεζα είτε σε ενέχυρο, είτε προς είσπραξη, εξοφλείται από οποιονδήποτε ενεχόμενο σε αυτήν. Ο εκτοκισμός αρχίζει από την επόμενη της λήξης της συναλλαγματικής και ο τόκος εισπράττεται υπέρ του εκχωρητή με επιτόκιο 34% και είσπραξη 0,6% αναλογικού χαρτοσήμου.

B. Πληρωμή ληξιπρόθεσμης συναλλαγματικής που είχε προεξοφληθεί βάσει πινακίου από τράπεζα.

B1) Πληρωμή από οποιουδήποτε ενεχόμενο σε αυτή πλην του εκχωρητή: Ο εκτοκισμός αρχίζει όπως και στην προηγούμενη περίπτωση και ο τόκος εισπράττεται υπέρ της τράπεζας με επιτόκιο 34% και Ε.Φ.Τ.Ε. 8%.

B2) Πληρωμή από τον εκχωρητή: Είσπραξη του τόκου υπερημερίας που προβλέπεται, πλέον Ε.Φ.Τ.Ε. 8%

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΑΝΑΓΩΓΗ

I. Έννοια και διακρίσεις της αναγωγής

Αναγωγή ονομάζεται η στροφή που κάνει ο κομιστής κατά των οπισθογράφων, του εκδότη ή των τριτεγγυπτών σε περίπτωση που ο πληρωτής αρνηθεί να αποδεχθεί και να πληρώσει την συναλλαγματική. Επίσης ο κομιστής έχει δικαίωμα αναγωγής και όταν, πριν από την λήξη της συναλλαγματικής υπάρξει άρνηση αποδοχής ή και όταν συντρέχουν άλλοι λόγοι εξ' αιτίας των οποίων η πληρωμή της συναλλαγματικής γίνεται επισφαλής.

Οι ειδικοί αυτοί λόγοι είναι α) πτώχευση του πληρωτή, αποδέκτη ή μη, β) παύση των πληρωμών του, γ) κατάσχεση της περιουσίας του, δ) πτώχευση του εκδότη. Επειδή λοιπόν η πληρωμή της συναλλαγματικής, όταν συντρέχουν αυτοί οι λόγοι, είναι δυνατή αλλά όχι και βέβαιη, ο νόμος παρέχει το δικαίωμα στον κομιστή, να στραφεί πριν την λήξη της, κατά των υπογραφέων.

Εκτός από την αναγωγή που γίνεται για την πληρωμή της συναλλαγματικής στον κομιστή υπάρχει και η αναγωγή προς απόδοση. Τέτοια είναι η περίπτωση, κατά την οποία, αναγωγή ασκεί αυτός που πλήρωσε κατ' αναγωγή την συναλλαγματική και επιδιώκει να εισπράξει την αξία που κατέβαλε, από τους υπογραφείς που ευθύνονται απέναντί του.

Υπάρχουν τρία είδη αναγωγής: α) λόγω μη πληρωμής, β) λόγω μη αποδοχής και γ) λόγω καταστάσεως επισφαλούς της πληρωμής από κάποια γεγονότα που προδικάζουν τη μη πληρωμή της συναλλαγματικής κατά τη λήξη της.

Επίσης ανάλογα με τον χρόνο που ασκείται η αναγωγή διακρίνεται σε αναγωγή κατά ή μετά την λήξη (αναγωγή λόγω μη πληρωμής) και σε αναγωγή πριν από την λήξη (αναγωγή λόγω μη αποδοχής και η αναγωγή λόγω επισφαλής κατάστασης).

II. Πρόσωπα νομιμοποιούμενα να ασκήσουν αναγωγή συναλλαγματικής

Το δικαίωμα για αναγωγή ανήκει σε διαφορετικά πρόσωπα, ανάλογα με το αν πρόκειται για αναγωγή προς πληρωμή ή για αναγωγή προς απόδοση των καταβληθέντων.

Στην περίπτωση αναγωγής προς πληρωμή το δικαίωμα ανήκει στο πρόσωπο του κομιστή. Στην περίπτωση αναγωγής προς απόδοση καταβληθέντων το δικαίωμα ανήκει στον υπόχρεο από αναγωγή που πλήρωσε την συναλλαγματική και στρέφεται εναντίον των άλλων υπόχρεων.

Η αναγωγή ανάλογα το είδος της στρέφεται εναντίον διαφορετικών προσώπων.

α) Η αναγωγή προς πληρωμή ασκείται εναντίον όσων έχουν υπογράψει για την συναλλαγματική εκτός του αποδέκτη και του

τριτεγγυητή, δηλαδή εναντίον εκδότη, οπισθογράφων και τριτεγγυητών των οπισθογράφων. Αναγωγή δεν ασκείται κατά του αποδέκτη γιατί αυτός ευδύνεται άμεσα χωρίς τις προϋποθέσεις της αναγωγής.

Η αναγωγή προς απόδοση των καταβληθέντων ασκείται εναντίον όλων που υπέγραψαν, από αυτόν που πλήρωσε την αξία της συναλλαγματικής. Λογικά η αναγωγή αυτού του είδους θα πρέπει να ασκείται και εναντίον του αποδέκτη, γιατί προβλέπει στην κάλυψη αυτών που κατέβαλε, αυτός που πλήρωσε την συναλλαγματική.

III. Προϋποθέσεις της αναγωγής

Για να μπορέσει να ασκηθεί αναγωγή θα πρέπει να υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις. Οι περισσότερες προϋποθέσεις από αυτές είναι ουσιαστικές και υπάρχει και μια προϋπόθεση τυπική.

Πριν την αναφορά τους θα πρέπει να τονιστεί ότι γενική βέβαια προϋπόθεση της αναγωγής είναι η ύπαρξη ευθύνης εναντίον αυτού που ασκείται η αναγωγή.

A. Ουσιαστικές

Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις της αναγωγής σύμφωνα με το νόμο 5325 άρθρο 43 είναι οι εξής:

α) Η ολική ή μερική άρνηση πληρωμής της συναλλαγματικής κατά την λήξη της, παρόλο που αυτή εμφανίσθηκε νόμιμα προς πληρωμή. Στην περίπτωση αυτή δεν έχει σημασία ο λόγος της άρνησης για πληρωμή.

- β) Η ολική ή μερική άρνηση αποδοχής της συναλλαγματικής παρόλο που εμφανίσθηκε προς αποδοχή. Και σε αυτήν την περίπτωση δεν έχει σημασία ο λόγος άρνησης.
- γ) Ο κλονισμός της πίστεως του πληρωτή και μάλιστα ανεξάρτητα αν αυτός έχει αποδεχθεί ή όχι την συναλλαγματική. Η προϋπόθεση αυτή συντρέχει σε τρεις περιπτώσεις όπως ήδη έχουμε αναφέρει στην αρχή: όταν ο πληρωτής κηρύχθηκε σε πτώχευση, όταν έπαυσε τις πληρωμές του, όταν έγινε κατάσχεση της περιουσίας του που απέβη άκαρπη.
- δ) Η πτώχευση του εκδότη σε περίπτωση συναλλαγματικής μη αποδέξιμης.

B. Τυπική

Η τυπική προϋπόθεση της αναγωγής είναι το Διαμαρτυρικό. Ανάλυση της διαμαρτύρησης συναλλαγματικής και της σύνταξης του δημόσιου εγγράφου που καλείται διαμαρτυρικό αναλύεται στην επόμενη παράγραφο.

IV. Διαμαρτυρία της συναλλαγματικής-Διαμαρτυρικό

A. Έννοια

Το διαμαρτυρικό είναι δημόσιο έγγραφο το οποίο συντάσσεται από συμβολαιογράφο, χωρίς την παρουσία μαρτύρων. Με το έγγραφο αυτό

βεβαιώνεται κατά τρόπο πανηγυρικό και επίσημο η άρνηση αποδοχής ή πληρωμής της συναλλαγματικής.

B. Είδη διαμαρτυρικού

Υπάρχουν δυο κυρίως είδη διαμαρτυρικών: το διαμαρτυρικό για μη αποδοχή και το διαμαρτυρικό για μη πληρωμή της συναλλαγματικής.

1) Διαμαρτυρικό για μη αποδοχή

Αυτό συντάσσεται στον τόπο κατοικίας του πληρωτή σε περίπτωση που δεν θα γίνει η συναλλαγματική δεκτή από μέρος του πληρωτή και μέσα στην προθεσμία που τάχθηκε για την εμφάνιση και αποδοχή της. Η σύνταξη του διαμαρτυρικού αυτού δεν είναι απαραίτητη, γιατί μπορεί να περιμένουμε τη λήξη και σε περίπτωση που δεν πληρωθεί η συναλλαγματική να συντάξουμε διαμαρτυρικό για τη μη πληρωμή.

Υποχρεωτικά όμως πρέπει να συνταχθεί διαμαρτυρικό για μη αποδοχή, όταν η συναλλαγματική λήγει μετά από προθεσμία από την όψη.

Αποκλείεται η σύνταξη διαμαρτυρικού για τη μη αποδοχή στις παρακάτω περιπτώσεις:

- 1) Αν απαγορεύθηκε η εμφάνιση προς αποδοχή της συναλλαγματικής.
- 2) Αν όλοι οι υπεύθυνοι από αναγωγή σημείωσαν στην συναλλαγματική την ρήτρα «χωρίς ευθύνη τους» σε περίπτωση μη αποδοχής».
- 3) Αν σημειώθηκε από τον εκδότη η ρήτρα «ανέξοδος επιστροφή»

2) Διαμαρτυρικό για μη πληρωμή

Είναι το συνηθέστερο στην πράξη. Αυτό συντάσσεται στον τόπο της πληρωμής, ο οποίος, μπορεί να είναι διαφορετικός από την κατοικία του πληρωτή. Το διαμαρτυρικό για τη μη πληρωμή συντάσσεται είτε την ημέρα που είναι πληρωτέα η συναλλαγματική ή σε μια από τις δύο επόμενες εργάσιμες ημέρες. Επομένως η προθεσμία για την σύνταξη του διαμαρτυρικού είναι τρεις ημέρες, από τις οποίες η πρώτη είναι η ημέρα της λήξεως, αλλά όταν αυτή είναι από το νόμο ημέρα εορτής, πρώτη ημέρα είναι η επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Από τις διατάξεις του νόμου 5325 άρθρο 25 βλέπουμε ότι υπάρχουν και άλλα είδη διαμαρτυρικού: το διαμαρτυρικό επί μη χρονολογήσει της αποδοχής, το διαμαρτυρικό επί μη παραδόσει αντιτύπου που στάλθηκε προς αποδοχή και το διαμαρτυρικό επί μη παραδόσει αντιτύπου ή πρωτοτύπου συναλλαγματικής στο νόμιμο κομιστή αντιγράφου ή αντιτύπου. Ειδικά για το διαμαρτυρικό επί μη χρονολογήσει, έχουμε τα εξής στοιχεία: Αυτό συντάσσεται από τον κομιστή, για να διαφυλάξει το δικαίωμα αναγωγής σε περίπτωση που δεν χρονολογείται η αποδοχή, όταν η χρονολόγηση είναι απαραίτητη. Αυτό συμβαίνει στην συναλλαγματική μετά προθεσμία από την όψη και στη συναλλαγματική που, βάσει ειδικής ρήτρας, πρέπει να εμφανισθεί προς αποδοχή σε ορισμένη προθεσμία.

Γ. Περιπτώσεις όπου δεν απαιτείται σύνταξη διαμαρτυρικού

Δεν απαιτείται η σύνταξη του διαμαρτυρικού αυτού στις παρακάτω περιπτώσεις:

1. Όταν συντάχθηκε αυτό για μη αποδοχή.
2. Όταν ο πληρωτής πτώχευσε.
3. Όταν η σύνταξη του διαμαρτυρικού δεν έγινε δυνατή από ανώτερη βία, η οποία διάρκεσε περισσότερο από 30 ημέρες (π.χ. καταστροφές δεϊκές, σεισμός).
4. Όταν σημειώθηκε στη συναλλαγματική η ρήτρα «χωρίς σύνταξη διαμαρτυρικού» ή «ανέξοδη επιστροφή».

Δ. Περιεχόμενο του διαμαρτυρικού

Το διαμαρτυρικό πρέπει να περιέχει τα στοιχεία κάθε δημοσίου εγγράφου και μάλιστα τον τόπο και χρόνο.

Ειδικότερα:

- α) το όνομα αυτού που έδωσε εντολή για διαμαρτύρηση.
- β) το όνομα εκείνου προς τον οποίο απευθύνεται ο συμβολαιογράφος να αποδεχθεί ή να πληρώσει,
- γ) τα διάφορα περιστατικά κατά την μετάβαση του συμβολαιογράφου στον τόπο αποδοχής ή πληρωμής δηλαδή πιο πρόσωπο βρήκε, τι του είπε,
- δ) πιστή αντιγραφή του τίτλου και από τις δύο πλευρές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ

I. Νομοθετική ρύθμιση

Στο ελληνικό δίκαιο που καλύπτει τη συναλλαγματική, (που για μεγάλο χρονικό διάστημα αναπτύχθηκε κάτω από την επίδραση του γαλλικού δικαίου), η αρχή του αποκλεισμού των ενστάσεων ίσχυε στην αρχή εδιμικά όπως και στη Γαλλία. Για πρώτη φορά η αρχή αυτή καθιερώθηκε, με αρνητική διατύπωση, στον ενιαίο νόμο περί συναλλαγματικής. Η ρύθμιση βέβαια, των άρθρων αυτών δεν είναι πλήρης. Στο ελληνικό δίκαιο όμως τα κενά που αφήνει η ρύθμιση αυτή, τα συμπληρώνει σε ικανοποιητικό βαθμό, η προγενέστερη διάταξη του άρθρου 78 §2 του 1923 «περί ειδικών διατάξεων επί ανώνυμων εταιριών», που θετικά διατυπωμένη, ορίζει ποιες ενστάσεις επιτρέπεται να προβληθούν κατά τον κομιστή του αξιογράφου εις διαταγή.

II. Αποκλειόμενες ενστάσεις

Όπως ορίζει το άρθρο 17 ν. 5325, τα εναγόμενα από την συναλλαγματική πρόσωπα, δεν επιτρέπεται να αντιτάξουν κατά του κομιστή τις ενστάσεις που στηρίζονται στις προσωπικές τους σχέσεις με τον εκδότη ή τους προηγούμενους κομιστές, εκτός αν ο κομιστής κατά την κτήση της συναλλαγματικής ενήργησε «εν γνώσει προς βλάβων του

οφειλέτου». Οι ενστάσεις που αποκλείονται σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, είναι οι καλούμενες προσωπικές ενστάσεις, αυτές δηλαδή που κατά την θετική διατύπωση του άρθρου 78 §2 ν. 1923, επιτρέπεται να προβάλλονται μόνο όταν στηρίζονται στις προσωπικές σχέσεις δύο άμεσης συνδεόμενων προσώπων.

Στις ενστάσεις των οποίων η προβολή αποκλείεται κατά το άρθρο 17 ν. 5325 ανήκουν οι ακόλουθες:

1. Ενστάσεις από τη βασική σχέση για χάρη της οποίας εκδόθηκε η συναλλαγματική, σχέση που μπορεί να είναι, αγοροπωλησία, δάνειο κ.ά. Η ενδεχόμενη ανυπαρξία ή μη λειτουργία ή λήξη της βασικής αυτής σχέσεως (ματαίωση της λήψεως του δανείου, αναστροφή της αγοροπωλησίας), η ακυρότητά της (λόγω ανήθικης ή παράνομης αιτίας), η ακύρωσή της (λόγω πλάνης, απάτης ή απειλής) έχουν σημασία μόνο μεταξύ των προσώπων που συνδέονται άμεσα από αυτή και δεν μπορούν να στηρίζουν ενστάσεις κατά του καλής πίστεως κομιστή, που δε μετέχει στη σχέση αυτή.
2. Οι ενστάσεις από συμφωνίες ή πράξεις που γίνονται μεταξύ του οφειλέτη και συγκεκριμένου δανειστή σχετικά με την ενοχή από την συναλλαγματική στις οποίες δεν συμμετέχει ο κομιστής. Παρόμοιες συμφωνίες ή πράξεις είναι η παράταση του χρόνου λήξεως της συναλλαγματικής, η άφεση χρέους, η πληρωμή της συναλλαγματικής. Όλες αυτές δικαιολογούν την προβολή ενστάσεως μόνο στις σχέσεις των προσώπων μεταξύ των οποίων και πραγματοποιήθηκαν, όχι και κατά τρίτων προσώπων ξένων προς αυτές.

3. Οι ενστάσεις, που στηρίζονται σε αυτότελές δικαίωμα του οφειλέτη, εντελώς άσχετο προς την ενοχή από την συναλλαγματική και προς αυτήν ακόμα την υποκείμενη σχέση, όπως είναι η ένσταση του συμψηφισμού. Και η ένσταση αυτή ως προσωπική, μπορεί να λειτουργήσει εφόσον συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις (ΑΚ 440 ΕΠ), μόνο ανάμεσα σε δυο πρόσωπα άμεσα συνδεόμενα με την ενοχή από την συναλλαγματική.

III. Προϋποθέσεις του αποκλεισμού των ενστάσεων

Το άρθρο 17 ν. 5325 θεμελιώνει το απρόβλητο των ενστάσεων σε δυο προϋποθέσεις: μια αντικειμενική και μια υποκειμενική. Κατά την διάταξη αυτή, το απρόβλητο ισχύει μόνο υπέρ του κομιστή της συναλλαγματικής και ειδικότερα υπέρ του καλής πίστεως κομιστή.

- I) 1. Την προβολή των ενστάσεων μπορεί να αποκρούσει μόνο ο κομιστής της συναλλαγματικής, όχι και ο απλός κάτοχος κομιστής θυμίζουμε είναι ο κάτοχος της συναλλαγματικής, που στηρίζει το δικαίωμά του, σε αδιάκοπη σειρά οπισθογραφίσεων.
2. Επίσης το απρόβλητο των ενστάσεων, δεν ισχύει υπέρ του κομιστή που απέκτησε την συναλλαγματική με οπισθογράφηση λόγω πληρεξουσιότητας. Αυτός, ασκεί τα δικαιώματα που απορρέουν από την συναλλαγματική όχι στο όνομα του και για λογαριασμό του, αλλά στο όνομα και για λογαριασμό του οπισθογράφου.
- II. Υποκειμενική προϋπόθεση για το απρόβλητο των ενστάσεων είναι η καλή πίστη του κομιστή. Γιατί όπως είναι γνωστό η προϋπόθεση αυτή

αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την λειτουργία της προστασίας από τις ενστάσεις.

IV. Επιτρεπόμενες ενστάσεις

Όπως ήδη σημειώθηκε το άρθρο 17 του ν. 5325 καθιερώνει την αρχή του αποβλήτου των ενστάσεων. Το άρθρο αυτό όμως συμπληρώνεται από το άρθρο 78 του ν. 1923 που ορίζει ποιες ενστάσεις μπορούν να προβληθούν κατά του κομιστή. Οι ενστάσεις αυτές όπως είδαμε είναι οι εξής: α) ενστάσεις που αφορούν το κύρος της δηλώσεως του οφειλέτη πάνω στην συναλλαγματική, β) οι ενστάσεις που συνάγονται από το περιεχόμενο της συναλλαγματικής και γ) οι ενστάσεις που ανήκουν στον οφειλέτη άμεσα κατά του κομιστή.

α) Ενστάσεις που αφορούν το κύρος της δηλώσεως βουλήσεως του οφειλέτη.

1. Η ένσταση της πλαστότητας της υπογραφής του οφειλέτη.
2. Η ένσταση της αλλοιώσεως του περιεχόμενου του τίτλου.
3. Η ένσταση της ελλείψεως ή υπερβάσεως της αντιπροσωπευτικής εξουσίας.
4. Η ένσταση της σωματικής βίας.
5. Η ένσταση ελλείψεως δικαιοπρακτικής ικανότητας προς ανάληψη υποχρεώσεως από συναλλαγματική.

β) Ενστάσεις που συνάγονται από το περιεχόμενο της συναλλαγματικής

Στην κατηγορία αυτή υπάγονται κατ' αρχήν, οι ενστάσεις που στηρίζονται σε ελλείψεις τυπικών στοιχείων της συναλλαγματικής. Επίσης η ένσταση ελλείψεως ή μη κανονικής χαρτοσημάνσεως ή διαγραφής του χαρτοσήμου.

Στην ίδια κατηγορία υπάγονται και οι ενστάσεις που στηρίζονται σε ρήτρες ή άλλες προσθήκες που γράφονται στον τίτλο και μεταβάλλουν νόμιμα τη λειτουργία ή το περιεχόμενο της ενοχής από τη συναλλαγματική.

Και οι ενστάσεις αυτές βασίζονται σε φανερά στοιχεία που ο κομιστής δεν μπορεί να ισχυρισθεί ότι τα αγνοεί. Γι' αυτό οι ενστάσεις αυτές προτείνονται κατά οποιουδήποτε κομιστή, άλλοτε από οποιουδήποτε οφειλέτη και άλλοτε από ορισμένα μόνο πρόσωπα.

γ) Ενστάσεις που ανήκουν στον οφειλέτη άμεσα κατά του κομιστή

Εδώ πρόκειται για εκείνες τις προσωπικές ενστάσεις που κατά την αρνητική διατύπωση του άρθρου 17 ν. 5325 δεν προβάλλονται κατά του καλής πίστεως κομιστή της συναλλαγματικής.

Οι ενστάσεις αυτές βασίζονται σε λόγους που αφήνουν άδικτη την υπόσταση της απαιτήσεως από τη συναλλαγματική. Ειδικότερα, βασίζονται στην έννομη σχέση που συνδέει συγκεκριμένο κομιστή με συγκεκριμένο οφειλέτη και που δεν φαίνεται στην συναλλαγματική. Βέβαια οι ενστάσεις αυτές, προτείνονται και κατά του κακής πίστεως κομιστή ο οποίος δεν καλύπτεται από το απρόβλητο των ενστάσεων.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:
ΓΡΑΜΜΑΤΙΟ ΕΙΣ ΔΙΑΤΑΓΗΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

I. Έννοια

- Το γραμμάτιο εις διαταγήν είναι χρηματοόγραφο που χαρακτηρίζεται στο κείμενο του ως γραμμάτιο εις διαταγήν και το οποίο περιέχει απλή και καθαρή υπόσχεση για πληρωμή ορισμένου χρηματικού ποσού σε ορισμένο χρόνο. Το πρόσωπο που εκδίδει το γραμμάτιο εις διαταγήν και υπόσχεται να πληρώσει το αναγραφόμενο σ' αυτό χρηματικό ποσό λέγεται εκδότης και το πρόσωπο που δικαιούται ν' αποκτήσει την καταβολή του χρηματικού ποσού λέγεται λήπτης.
- Το γραμμάτιο εις διαταγήν δεν περιέχει όπως η συναλλαγματική εντολή προς πληρωμή, αλλά υπόσχεση πληρωμής.

Για το λόγο αυτό στο γραμμάτιο εις διαταγή συναντούμε δύο πρόσωπα και όχι τρία όπως στην συναλλαγματική τον εκδότη που υπόσχεται για την πληρωμή και τον λήπτη, στον οποίο απευθύνεται η υπόσχεση.

Μπορεί βέβαια να εμφανίζονται και άλλα πρόσωπα όπως και στη συναλλαγματική (οπισθογράφος, τριτεγγυητές).

II. Τυπικά στοιχεία του γραμματίου εις διαταγή

Τα τυπικά στοιχεία του γραμματίου εις διαταγή περιλαμβάνονται στο άρθρο 75 του νόμου 5325 και μοιάζουν πολύ με τα τυπικά στοιχεία της συναλλαγματικής.

Τα τυπικά στοιχεία ενός γραμματίου εις διαταγήν είναι οκτώ:

1. Η ονομασία «γραμμάτιον εις διαταγήν» (άρθρο 75 εδ. 1), η οποία πρέπει να καταχωρίζεται στο κείμενο του τίτλου και μάλιστα στην ίδια γλώσσα με αυτόν. Δηλαδή δεν αρκεί από μόνη της η ονομασία «γραμμάτιον» ή κάποια άλλη. Πρέπει ρητά να αναφέρεται όλη η φράση, «γραμμάτιον εις διαταγήν».
2. Η απλή και ξεκάθαρη υπόσχεση περί πληρωμής ορισμένου ποσού (άρθρου 7 εδ. 2) είναι άλλωστε η βασική διαφορά του από την συναλλαγματική.
3. Η σημείωση, επάνω του, της λήξεως (άρθρο 75 εδ. 3)
4. Η σημείωση του τόπου πληρωμής (άρθρο 75 εδ. 4). Εάν λείπει το στοιχείο αυτό του γραμματίου εις διαταγήν ως τόπος πληρωμής, θεωρείται ο τόπος που εκδόθηκε.
5. Το όνομα εκείνου στον οποίο ή εις διαταγή του οποίου θα γίνει η πληρωμή (άρθρο 76 εδ. 6)
6. Η χρονολογία και ο τόπος έκδοσης του αξιογράφου.
7. Η υπογραφή του εκδότη (άρθρο 75 εδ. 7)

Όπως γίνεται αντιληπτό από την απαρίθμηση των τυπικών στοιχείων του γραμματίου εις διαταγή το στοιχείο που λείπει από αυτό ενώ υπάρχει στην συναλλαγματική είναι το όνομα του πληρωτή. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το γραμμάτιο εις διαταγήν περιέχει υπόσχεση και όχι εντολή προς πληρωμή.

Σε περίπτωση που λείπει ένα από τα στοιχεία αυτά, ο τίτλος δεν ισχύει ως γραμμάτιο εις διαταγή. (άρθρο 76 §1 ν.5325)

Κατ' εξαίρεση:

- α) Αν δεν σημειώνεται λήξη, το γραμμάτιο εις διαταγή θεωρείται ότι εκδόθηκε εν όγει. (Άρθρο 76 §2 ν.5325)
- β) Αν δε σημειώνεται τόπος πληρωμής, ο τόπος που εκδόθηκε λαμβάνεται ως τόπος πληρωμής και συγχρόνως ως τόπος κατοικίας του πληρωτή. (Άρθρο 76 §3 ν.5325)
- γ) Αν δεν σημειώνεται ο τόπος εκδόσεως, το γραμμάτιο εις διαταγή, θεωρείται ότι εκδόθηκε στον τόπο που πιθανόν σημειώνεται δίπλα στο όνομα του εκδότη (άρθρο 76 §4 ν.5325)

Ακόμα σύμφωνα με τα άρθρα 75 και 76 ν. 5325 το γραμμάτιο εις διαταγή άκυρο για τυπικούς λόγους μπορεί να ισχύσει κατά την μετατροπή ως άλλη δικαιοπραξία.

III. Διαφορές του γραμματίου εις διαταγή από τη συναλλαγματική

Η βασική διαφορά όπως αναφέρθηκε ήδη του γραμματίου εις διαταγή από την συναλλαγματική είναι, ότι το γραμμάτιο περιέχει υπόσχεση για πληρωμή του εκδότη προς το λήπτη, ενώ η συναλλαγματική περιέχει εντολή πληρωμής. Έτσι λοιπόν στο γραμμάτιο εις διαταγή κύριος οφειλέτης είναι ο εκδότης ενώ στην συναλλαγματική είναι ο αποδέκτης.

Από την βασική αυτή διαφορά απορρέουν άλλες επιμέρους διαφορές:

- α) Στο γραμμάτιο εις διαταγήν εμφανίζονται δύο πρόσωπα, ο εκδότης και ο λήπτης, ενώ στην συναλλαγματική απαραίτητα από την αρχή τρία πρόσωπα, ο εκδότης, ο λήπτης, ο πληρωτής.
- β) Στην συναλλαγματική λήπτης μπορεί να είναι και ο εκδότης, ενώ στο γραμμάτιο εις διαταγή αυτό αμφισβητείται.
- γ) Αν στο γραμμάτιο εις διαταγήν δεν αναφέρεται τόπος πληρωμής, ως τόπος πληρωμής θεωρείται ο τόπος εκδόσεως. Αντίθετα στην συναλλαγματική αν δεν σημειώνεται ο τόπος πληρωμής, αυτός αναπληρώνεται από τον τόπο που τυχόν σημειώνεται δίπλα στο όνομα του πληρωτή και αν δεν σημειώνεται εκεί κανένας τόπος, η συναλλαγματική θεωρείται άκυρη. (σύμφωνα με το άρθρο 2 § ν. 5325)
- δ) Αφού στο γραμμάτιο εις διαταγή δεν υπάρχει πληρωτής που να μπορεί να το αποδεχθεί, δεν ισχύει σ' αυτό ο δεσμός της αποδοχής.
- ε) Για τον ίδιο λόγο αν το γραμμάτιο εις διαταγή εκδόθηκε μετά προδεσμία από την όψη, αντί για εμφάνιση προς αποδοχή γίνεται

εμφάνιση προς θεώρηση. Η θεώρηση είναι απαραίτητη για να αρχίσει να τρέχει η προθεσμία για την πληρωμή. Γι' αυτό το λόγο, αν υπάρξει άρνηση θεώρησης συντάσσεται διαμαρτυρικό επί μη θεωρήσει (άρθρο 78 ν. 5325)

στ) Επειδή στο γραμμάτιο εις διαταγή ο εκδότης έχει θέση πληρωτή, δεν υπάρχει σ' αυτό ευθύνη του εκδότη από αναγωγή. Ο εκδότης του γραμματίου εις διαταγή, ευδύνεται ευθέως και χωρίς τις προϋποθέσεις της αναγωγής.

ζ) Για το ίδιο λόγο όπως παραπάνω η παραγραφή των αξιώσεων κατά του εκδότη είναι τριετής και αρχίζει από την λήξη του γραμματίου εις διαταγή, ακριβώς όπως και η παραγραφή των αξιώσεων κατά του αποδέκτη.

IV. Ομοιότητες γραμματίου εις διαταγή και συναλλαγματικής

Το γραμμάτιο εις διαταγή παρά τις νομικές και τεχνικές διαφορές που παρουσιάζει απέναντι στην συναλλαγματική παρουσιάζει και ομοιότητες με αυτήν, τόσο οικονομικές όσο και νομικές.

α) Το γραμμάτιο εις διαταγή έχει βασικά την ίδια οικονομική λειτουργία με την συναλλαγματική. Όπως η συναλλαγματική έτσι και το γραμμάτιο εις διαταγή είναι κυρίως όργανο πίστεως και κατά δεύτερο λόγο χρησιμεύει ως μέσο βραχυπρόθεσμης επενδύσεως κεφαλαίων.

β) Κοινή νομοθετική ρύθμιση. Από την κοινή οικονομική λειτουργία του γραμματίου εις διαταγή και της συναλλαγματικής, καθώς και από τις νομικές ομοιότητες μεταξύ τους, εξηγείται ότι τα δύο αυτά είδη αξιογράφων ρυθμίζονται σε κοινό νομοθέτημα του ν. 5325/1932 που φέρει τίτλο «περί συναλλαγματικής και γραμματίου εις διαταγήν».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ ΕΙΣ ΔΙΑΤΑΓΗ

I. Ανάθεση εργασίας στην Τράπεζα

Κυρίως δύο λόγοι υπάρχουν, για τους οποίους οι κομιστές παραδίδουν σε μια τράπεζα τα γραμμάτια εις διαταγήν.

- α) Προς ενεχυρίαση σε ασφάλεια αιτούμενης χρηματοδότησης
- β) Προς είσπραξη

Παράδοση προς είσπραξη

Οι πελάτες που παραδίδουν γραμμάτια εις διαταγήν σε μία τράπεζα είναι συνήθως επιχειρηματίες, επαγγελματίες, έμποροι, βιοτέχνες, βιομήχανοι, οι οποίοι συγκεντρώνουν τα αξιόγραφα αυτά από τις πωλήσεις των προϊόντων ή των εμπορευμάτων τους με πίστωση, στις διάφορες πόλεις της ελληνικής επικράτειας.

Η ανάθεση αυτής της εργασίας στην τράπεζα, γίνεται προκειμένου οι επιχειρηματίες να αποφύγουν το μεγάλο κόστος αλλά και την ταλαιπωρία, να εισπράξουν τους τίτλους με δικό τους προσωπικό. Η τράπεζα μέσω του δικτύου των υποκαταστημάτων της, μπορεί γρήγορα και αποτελεσματικά να φέρει σε πέρας την μεσολαβητική αυτή εργασία.

Ανάληψη εργασίας από την Τράπεζα

Κατά την ανάληψη της εργασίας της είσπραξης των τίτλων από την τράπεζα, υπογράφεται μεταξύ αυτής και του πελάτη-κομιστή μια σύμβαση έργου. Η σύμβαση αυτή για την τράπεζα, δημιουργεί ορισμένα δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις. Τα δικαιώματα της περιορίζονται στην είσπραξη προμήθειας (η οποία είναι ανάλογη με τον χρόνο λήξεως των τίτλων) αλλά και εξόδων (ταχυδρομικά, χαρτοσήμανση πινακίου), που απαιτούνται και επιβαρύνουν τον πελάτη.

Οι υποχρεώσεις της τράπεζας είναι το καλό τέλος της όλης εργασίας, δηλαδή η ασφαλής φύλαξη του γραμματίου μέχρι την ημερομηνία πληρωμής, η έγκαιρη εμφάνισή της στον τόπο πληρωμής και η απόδοση σ' αυτόν του προϊόντος των τίτλων που πληρώθηκαν ή η επιστροφή όσων δεν πληρώθηκαν (με ή χωρίς διαμαρτύρηση ανάλογα με τις οδηγίες που είχε δώσει ο πελάτης).

II. Διαδικασία εισπράξεως

Συνήθως η πρώτη ενέργεια που γίνεται στις τράπεζες είναι το άνοιγμα ενός λογαριασμού στο όνομα του πελάτη-κομιστή για να πιστώνεται με το προϊόν των αξιογράφων που θα εισπράττονται και να χρεώνεται με τις προμήθειες και τα έξοδα της τράπεζας.

Ο αριθμός του λογαριασμού γράφεται στο πινακίο ή BORDERREAU (μπορντερό) όπως παλαιότερα ονομαζόταν, όπου καταχωρούνται οι τίτλοι κατά ημερομηνία λήξεως και με την ένδειξη που επιθυμεί ο κομιστής, δηλαδή, μετά διαμαρτυρήσεως, ή άνευ διαμαρτυρήσεως ή επιστροφής.

Για τις παραπάνω ενδείξεις χρησιμοποιείται ιδιαίτερο πινάκιο.

Αφού ελέγξουμε τα στοιχεία των αξιογράφων (τυπικά στοιχεία, νόμιμη χαρτοσήμανση κτλ.) και σφραγίσουμε τους τίτλους με την σφραγίδα «ΠΛΗΡΩΣΕΤΕ ΣΕ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ-Αξία προς είσπραξη» δίνουμε στον πελάτη το πινάκιο να το υπογράψει και, αφού χαρτοσημάνουμε το πρωτότυπο, του παραδίδουμε ένα αντίγραφο. Σκόπιμο είναι, όταν αυτή είναι η πρώτη ανάθεση εισπράξεως που γίνεται (αν δηλαδή πρόκειται για νέο πελάτη), να του εισπράτουμε τις προμήθειες και τα υπόλοιπα έξοδα προκαταβολικά.

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι με την σφραγίδα «ΠΛΗΡΩΣΕΤΕ ΣΕ ΔΙΑΤΑΓΗ ΤΡΑΠΕΖΑΣ-Αξία προς είσπραξη» δεν μεταβιβάζει την κυριότητά τους στην τράπεζα, αλλά δίνει εντολή για είσπραξη, δηλαδή καθιστά την τράπεζα πληρεξούσια, ώστε να εισπράξει για λογαριασμό του. Επομένως, η οπισθογράφηση των αξιογράφων αυτών με την παραπάνω ρήτρα δεν επιφέρει ούτε μεταβιβαστικά, ούτε εγγυητικά αποτελέσματα.

Όπως είναι γνωστό τα γραμμάτια εις διαταγήν και οι συναλλαγματικές πρέπει να σταλούν για είσπραξη στον τόπο πληρωμής τους. Έτσι είναι δυνατό να είναι πληρωτέα στο ίδιο κατάστημα που τα προσκόμισε ο πελάτης μας, αλλά είναι επίσης πιθανό κάποια από αυτά να πρέπει να πληρωθούν σε διάφορες πόλεις.

Επομένως οι αξίες πρέπει να στέλνονται στα καταστήματα του τόπου πληρωμής τους. Τα συγκεκριμένα καταστήματα ονομάζονται καταστήματα προορισμού, ενώ το κατάστημα στο οποίο ανάθεσε ο κομιστής-πελάτης την είσπραξη λέγεται κατάστημα πελατείας. Βέβαια,

όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, τίποτα δεύ αποκλείει την περίπτωση να ταυτίζονται τα δύο καταστήματα, δηλαδή το κατάστημα πελατείας να είναι και το κατάστημα προορισμού. Η αποστολή των συναλλαγματικών στα καταστήματα προορισμού γίνεται από το Κέντρο Μηχανογραφίας, που είναι και το λογιστήριο της Τράπεζας.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ:
ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ-ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

I. Έννοια

Η επιταγή είναι αξιόγραφο που εκδίδεται με ορισμένο τύπο και με το οποίο ο εκδότης δίνει εντολή στον πληρωτή, που είναι η τράπεζά του, να πληρώσει στο λήπτη (δικαιούχο) ορισμένο χρηματικό ποσό, με χρέωση του σχετικού λογαριασμού του. Ένας ακόμη ορισμός της τραπεζικής επιταγής είναι ότι αυτή είναι έγγραφη και χρονολογημένη, καθαρή και απλή διαταγή του υπογραφέα προς κατονομαζόμενη τράπεζα να πληρώσει κατονομαζόμενο χρηματικό ποσό σε ορισμένο τόπο προς ορισμένο δικαιούχο ή προς τον κομιστή. Πρόκειται δηλαδή για ένα μέσο άμεσης πληρωμής και όχι υπόσχεσης όπως είναι η συναλλαγματική και το γραμμάτιο εις διαταγή.

Στην επιταγή, όπως και στη συναλλαγματική, παίρνουν μέρος τρία πρόσωπα. Αυτά είναι ο εκδότης, ο πληρωτής και ο δικαιούχος-κομιστής. Τα πρόσωπα αυτά μπορεί και να είναι και δυο στην περίπτωση που ο εκδότης ταυτίζεται με τον πληρωτή που συνήδως συμβαίνει στη τραπεζική επιταγή. Η επιταγή είναι βάσει νόμου αξιόγραφο, με στενή έννοια, εις διαταγή και μπορεί να εκδοθεί και στον κομιστή δηλαδή ανώνυμη. Αυτό συμβαίνει όταν η επιταγή δεν αναφέρει δικαιούχο και θεωρείται ότι έχει εκδοθεί ως επιταγή στον κομιστή. Επίσης η επιταγή είναι χρηματογράφο, ενοχικό, συστατικό, ανατιπώδες και μπορεί να γίνει

ονομαστικό, όταν ο εκδότης κατονομάσει το δικαιούχο και θέσει και τη ρήτρα «όχι εις διαταγή».

Η επιταγή συμβάλλει στον περιορισμό της κυκλοφορίας αυτούσιου χρήματος προς όφελος της εθνικής οικονομίας. Η συμβολή αυτή της επιταγής γίνεται με την παραμονή του χρήματος με τη μορφή καταθέσεων στις τράπεζες οι οποίες με τη σειρά τους αποκτούν με αυτό τον τρόπο ρευστότητα που σίγουρα χρειάζονται.

Ανεξάρτητα πάντως από την όποια ιδιαίτερη νομική σχέση υπάρχει μεταξύ εκδότη και πληρωτή, με την επιταγή δε δημιουργείται καμιά άμεση υποχρέωση του πληρωτή έναντι του κομιστή διότι απαγορεύεται ρητά η αποδοχή της επιταγής από τον πληρωτή. Έτσι προς τον πληρωτή ο κομιστής έχει απλή προσδοκία. Όμως ο κομιστής μπορεί να στραφεί κατά του εκδότη της επιταγής και των οπισθογράφων ή τριτεγγυητών όταν υπάρχουν στη περίπτωση της μη πληρωμής της επιταγής από την τράπεζα που έχει το ρόλο του πληρωτή. Αυτό συμβαίνει στη περίπτωση που ο λογαριασμός του εκδότη στη τράπεζα δεν έχει το απαιτούμενο υπόλοιπο ώστε να καλύψει το ποσό της επιταγής δηλαδή όταν η επιταγή είναι ακάλυπτη.

Τέλος για να γίνει κάποιος οφειλέτης από επιταγή, πρέπει αφενός να θέσει την ιδιόχειρη υπογραφή του και αφετέρου να φύγει η επιταγή από τα χέρια του δηλαδή να τη δώσει για κάποια υποχρέωση σε άλλα πρόσωπα.

II. Ιστορική εξέλιξη της τραπεζικής επιταγής

Η εμφάνιση εγγράφων του τύπου της επιταγής παρατηρήθηκε εκεί όπου υπήρχαν τραπεζίτες στους οποίους οι πελάτες είχαν καταθέσεις. Ο πελάτης που είχε κατάθεση, μπορούσε να διενεργήσει αναλήψεις διαφόρων ποσών ή να παραγγείλει στον τραπεζίτη να πληρώσει σε κάποιον τρίτο ή να μεταφέρει ποσό χρημάτων στο λογαριασμό τρίτου. Ακόμη μπορούσε να εγχειρήσει στον τρίτο ένα σημείωμα με το οποίο έδινε εντολή στον τραπεζίτη να πληρώσει σ' αυτόν ορισμένο ποσό. Αυτό το σημείωμα χρoσίμευε στον τρίτο ως ταυτότητα και στον τραπεζίτη ως εξόφληση. Από όλες αυτές τις έγγραφες εντολές φαίνεται, κατά πολλούς, να γεννήθηκε σε πρωταρχικό στάδιο η τραπεζική επιταγή.

Ορισμένοι άλλοι υποστηρίζουν ότι η αφετηρία της εξελίξεως της επιταγής εντοπίζεται στην απόδειξη που έδινε ο πελάτης στον τραπεζίτη δανειστή του με την οποία ο τελευταίος αυτός μπορούσε να εισπράξει το σχετικό ποσό από τον τραπεζίτη. Επίσης κατ' άλλους αφετηρία της εξελίξεως της επιταγής θεωρούνται οι επιστολές που παρέδιδαν στους πιστωτές τους οι φεουδάρχες και ηγεμόνες και που τις απηύδυναν προς τους φοροεισπράκτορες ή τους διαχειριστές τους, με τις οποίες του έδιναν εντολή να πληρώσουν διάφορα χρηματικά ποσά στους κομιστές τους.

Τον 17^ο αιώνα ο δεσμός της επιταγής άρχισε να παίρνει πιο εξελιγμένη μορφή. Στην Αγγλία οι έμποροι κατέθεταν τα αποθέματά τους σε πολύτιμα μέταλλα, στους χρυσοχόους και τα διέθεταν σ' αυτούς απευθύνοντας έγγραφες εντολές. Αργότερα το έργο αυτό το ανέλαβαν οι

τραπεζίτες οι οποίοι διακανόνιζαν τις σχέσεις τους μέσω συμψηφιστικών γραφείων. Τέλος τον 19^ο αιώνα η επιταγή εξελίχθηκε οριστικά ως μέσο πληρωμής. Ως μέσο πληρωμής διαδόθηκε από την Αγγλία σε πολλές χώρες της Ευρώπης, καθώς και στις χώρες της Βορείου Αμερικής.

Στην εποχή μας η σημασία της επιταγής ως μέσου πληρωμής είναι πολύ μεγάλη. Με τη λειτουργία της αυτή, εξυπηρετεί και τις διεθνείς συναλλαγές. Έτσι υπήρξε η ανάγκη ενοποίησης του δικαίου που τη διέπει. Μετά από αρκετές συνδιασκέψεις και συνέδρια φτάσαμε το 1931 στη συνδιάσκεψη της Γενεύης, υπό την ευθύνη της Κοινωνίας των Εθνών. Σε αυτή την συνδιάσκεψη εκπονήθηκαν τρία σχέδια διεθνών συμβάσεως σχετικών με την επιταγή. Ένα για το ουσιαστικό δίκαιο, που αποτελεί το κείμενο του ενιαίου νόμου για την επιταγή. Ένα δεύτερο με ρυθμίσεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Υπήρξε και ένα τρίτο που αφορούσε ρυθμίσεις σχετικές με θέματα χαρτοσημάνσεως. Η Ελλάδα υπέγραψε και τις τρεις αυτές συμβάσεις, τις κύρωσε με το ν. 5868/1933 και με το ν. 5960/1933 «περί επιταγής» εισήγαγε ως εσωτερικό της δίκαιο το κείμενο του ενιαίου νόμου.

III. Οικονομική σημασία της επιταγής

Στην σημερινή εποχή η χρησιμότητα της επιταγής ως μέσου πληρωμής είναι πάρα πολύ σημαντική. Πληρωμές με την χρησιμοποίηση της επιταγής μπορούν να γίνουν κατά δύο τρόπους. Ο πρώτος είναι όταν ο πελάτης που έχει λογαριασμό σε τράπεζα και σχετική συμφωνία μαζί της μπορεί, αντί να εξοφλήσει οφειλή προς τρίτου καταβάλλοντας

μετρητά να εκδώσει και να εγχειρήσει σ' αυτόν επιταγή που να απευθύνεται στην τράπεζα, η οποία θα την πληρώσει σε βάρος του λογαριασμού του. Ο δεύτερος τρόπος είναι ότι ο τρίτος που πήρε την επιταγή μπορεί να κάνει πληρωμή με αυτήν μεταβιβάζοντας την στο δικό του οφειλέτη, αντί να τον πληρώσει με μετρητά.

Η χρησιμοποίηση της επιταγής ως μέσου πληρωμής έχει πολύ μεγάλη σημασία, ιδιαίτερα όταν η εξόφληση της γίνεται χωρίς την μετακίνηση μετρητών, αλλά με απλές χρεοπιστώσεις στους λογαριασμούς των πελατών της τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο αποφεύγονται οι κίνδυνοι που υπάρχουν με τις συνεχείς πληρωμές με μετρητή. Ακόμη όλα γίνονται γρηγορότερα και χωρίς πολλές μετακινήσεις και μετρήσεις χρημάτων.

Το πόσο σημαντική είναι η ύπαρξη της επιταγής και η λειτουργία της ως μέσου πληρωμής για την εθνική οικονομία, μπορεί να φανεί και από τις διάφορες νομοθετικές ρυθμίσεις, οι οποίες διευκολύνουν και προάγουν την χρησιμοποίηση της στις συναλλαγές. Έτσι έχουμε ρυθμίσεις που είναι υπέρ των επιταγών όπως για παράδειγμα η μη υποβολή αυτών σε χαρτοσήμανση σε αντίθεση με άλλο αξιόγραφο όπως η συναλλαγματική και το γραμμάτιο εις διαταγήν.

Όμως σίγουρα παρ' όλες τις δετικές, για την επιταγή νομοθετικές ρυθμίσεις αυτή δε φθάνει στο σημείο να υποκαταστήσει το νόμιμο χρήμα. Αν αυτό γινόταν σίγουρα θα έβλαπτε την νομισματική πολιτική του κράτους. Τέλος η επιταγή δεν μπορεί να αποτελέσει και νομοθετικά μέσο παροχής πιστώσεως γιατί αυτή την αποστολή επιτελούν η συναλλαγματική και το γραμμάτιο εις διαταγήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ - ΤΥΠΟΣ

Ι. Σύμβαση της τραπεζικής επιταγής

Σύμβαση επιταγής είναι η συμφωνία με την οποία κάποια τράπεζα (πληρωτής) αναλαμβάνει την υποχρέωση να πληρώνει τις επιταγές που εκδίδει με πληρωτή αυτήν ο πελάτης της (εκδότης), από τα ποσά που έχει καταθέσει σε αυτήν. Άρα για την έκδοση επιταγής βασικές προϋποθέσεις είναι:

- α) Να διαθέτει ο εκδότης κεφάλαια στη τράπεζα που έχει ως πληρωτή. Τα κεφάλαια αυτά ονομάζονται πρόβλεψη και μπορεί να είναι είτε καταθέσεις του εκδότη είτε πιστώσεις που έχει δέσει η τράπεζα στη διάθεσή του.
- β) Να υπάρχει συμφωνία μεταξύ του πληρωτή και του εκδότη με την οποία αναλαμβάνει ο πληρωτής την υποχρέωση να εξοφλεί, με ορισμένες προϋποθέσεις τις επιταγές που εκδίδει ο εκδότης με πληρωτή αυτόν. Η συμφωνία αυτή καλείται σύμβαση επιταγής και συνήθως είναι σιωπηρή και αποδεικνύεται από τη χορήγηση βιβλιαρίου επιταγών στον εκδότη.

Με την σύμβαση επιταγής ο πελάτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να περιορίζεται μέσα στα όρια της πρόβλεψης του, όταν εκδίδει επιταγές. Ωστόσο σύμφωνα με ρητή διάταξη του νόμου (άρθρο 3 παρ. Ν. 5960/33)

δεν είναι άκυρη η επιταγή που εκδίδεται έξω από τα όρια της πρόβλεψης, όπως επίσης δεν είναι άκυρη και η επιταγή που εκδίδεται χωρίς να υπάρχει καμιά πρόβλεψη δηλαδή η ακάλυπτη επιταγή. Όμως ο εκδότης και όλοι οι υπόλοιποι που έχουν υπογράψει μια τέτοια επιταγή είναι υπόχρεοι απέναντι στο κομιστή για την πληρωμή αυτής. Από το νόμο ορίζεται ότι η πρόβλεψη πρέπει να υπάρχει είτε κατά το χρόνο εκδόσεως της επιταγής είτε κατά το χρόνο της πληρωμής. Επομένως αρκεί να υπάρχει πρόβλεψη κατά το χρόνο της εμφάνισης της επιταγής.

Εκτός από την σύμβαση μεταξύ πληρώτριας τράπεζας και εκδότη υπάρχει και μια δεύτερη σύμβαση όταν εκδίδεται μια επιταγή όπου συμβαλλόμενοι είναι ο εκδότης και ο λήπτης. Όσον αφορά τον εκδότη η σύμβαση είναι έγγραφη και υπογράφεται από αυτόν, δηλαδή εκδίδει και υπογράφει την επιταγή. Όσον αφορά το λήπτη δε χρειάζεται κανένα έγγραφο, αλλά αρκείται στην παραλαβή του σώματος της επιταγής.

II. Τυπικά στοιχεία της τραπεζικής επιταγής

Για να είναι έγκυρη η επιταγή πρέπει να είναι συντεταγμένη με ένα ορισμένο τρόπο και στο κείμενο να αναγράφονται ορισμένα στοιχεία που ονομάζονται τυπικά στοιχεία. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 5960/33 τα τυπικά στοιχεία της επιταγής είναι τα εξής:

- A) Η ονομασία επιταγή μέσα στο κείμενο του τίτλου
- B) Η απλή και καθαρή εντολή πληρωμής ορισμένου ποσού
- Γ) Η χρονολογία και ο τόπος εκδόσεως της

- Δ) Το όνομα του πληρωτή
- Ε) Ο τόπος πληρωμής
- ΣΤ) Η υπογραφή του εκδότη

Αναλύοντας τα τυπικά στοιχεία αναφέρουμε τα εξής: Αλήθεια της χρονολογίας εκδόσεως δεν απαιτείται. Προχρονολόγηση ή μεταχρονολόγηση της επιταγής επιφέρει σύντμηση ή επιμήκυνση της προθεσμίας εμφανίσεως αλλά ανεξάρτητα από την ημέρα που αναγράφεται ως χρονολογία εκδόσεως, η επιταγή είναι πληρωτέα κατά την ημέρα που εμφανίζεται.

Η απλή και καθαρή εντολή πρέπει να είναι πληρωμή ενός ορισμένου χρηματικού ποσού. Δεν επιτρέπεται η αναγραφή αιρέσεων ή όρων, ούτε ρήτρες για τόκους ή για προθεσμιακή πληρωμή. Αν η επιταγή έχει εκδοθεί σε νόμισμα που δεν κυκλοφορεί στον τόπο πληρωμής, μπορεί να πληρωθεί στο νόμισμα του τόπου όπου εμφανίζεται για πληρωμή με την αξία που θα έχει κατά την ημέρα της πληρωμής.

Το όνομα του πληρωτή πρέπει να είναι υπαρκτό και να μην αφήνει αμφιβολίες γύρω από την ταυτότητά του. Πρέπει να είναι τράπεζα ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ασκεί τραπεζικές εργασίες όπως π.χ. το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο κτλ.

Ως τόπος πληρωμής μπορεί να οριστεί η έδρα του πληρωτή ή κατοικία τρίτου με τον όρο όμως ότι ο τρίτος είναι τραπεζίτης.

Η ονομασία επιταγή μέσα στο κείμενο του τίτλου προσδίδει την ιδιότητα του και πρέπει να είναι στη γνώση που συντάσσεται το αξιόγραφο.

Τέλος η υπογραφή του εκδότη πρέπει να είναι χειρόγραφη. Δεν επιτρέπεται αποτύπωση της υπογραφής π.χ. με σφραγίδα, διότι η επιταγή είναι αξιόγραφο ατομικό που δεν εκδίδεται ομαδικά και σε μεγάλο αριθμό. Ακόμη η έκδοση της επιταγής μπορεί να είναι αυτοπρόσωπη ή με αντιπροσώπευση. Ο πληρεξούσιος που υπέγραψε χωρίς πληρεξουσιότητα ευθύνεται ως εκδότης. Μπορεί να υπογράψουν επιταγή περισσότεροι του ενός ως εκδότες, αλλά ο καθένας θα ευθύνεται εις ολόκληρον ακόμη και αν μην έχουν κοινό λογαριασμό στην τράπεζα, αφού και χωρίς την ύπαρξη πρόβλεψης δηλαδή υπόλοιπου στο λογαριασμό η επιταγή είναι έγκυρη.

III. Η έλλειψη τυπικών στοιχείων επιταγής. Ρήτρες στην επιταγή

Όπως όλα τα αξιόγραφα έτσι και η επιταγή είναι τίτλος αυστηρά τυπικός. Έτσι η έλλειψη κάποιου τυπικού στοιχείου που δεν μπορεί να συμπληρωθεί εκ των υστέρων συνεπάγεται κατά κανόνα, την ακυρότητα της επιταγής. Συγκεκριμένα για παράδειγμα στη περίπτωση που δεν αναγράφεται στην επιταγή ο τόπος πληρωμής τότε ως τόπος πληρωμής θεωρείται εκείνος που γράφεται δίπλα στο όνομα του πληρωτή. Σε περίπτωση που δεν αναγράφεται ο τόπος πληρωμής ούτε και δίπλα στο όνομα του πληρωτή, τότε η επιταγή θεωρείται ότι είναι πληρωτέα στον

τόπο εκδόσεως. Ακόμη αν αναγράφονται περισσότεροι του ενός τόποι πληρωμής η επιταγή είναι πληρωτέα στον τόπο που αναγράφεται πρώτος. Επίσης εάν δεν αναγράφεται τόπος εκδόσεως τότε θεωρείται ότι εκδόθηκε στον τόπο που σημειώνεται δίπλα στο όνομα του εκδότη. Στην περίπτωση ακόμη που αναγράφεται πολλές φορές το ποσό της επιταγής ολογράφως και αριθμητικώς ισχύει όταν υπάρχει διαφορά, το ποσό που γράφτηκε ολογράφως. Τέλος εάν για παράδειγμα έχουμε αναγραφή του ποσού πολλές φορές είτε μόνο ολογράφως είτε μόνο αριθμητικώς και υπάρχει διαφορά μεταξύ αυτών, ισχύει η επιταγή για το μικρότερο ποσό.

Τώρα όσον αφορά τις ρήτρες που μπορούν να τεθούν στην επιταγή αυτές διακρίνονται σε ρήτρες επιτρεπόμενες, ρήτρες θεωρούμενες ως μη γραμμένες και ρήτρες που προκαλούν ακυρότητα της επιταγής. Αυτές οι τελευταίες είναι οι εξής:

- α) Η προσθήκη κάποιου χαρακτηριστικού που αναιρεί την ονομασία της επιταγής π.χ. η προσθήκη της λέξεως ταχυδρομική επιταγή.
- β) Η προσθήκη κάποιου όρου από την εκπλήρωση των οποίων να εξαρτάται η πληρωμή της επιταγής γιατί τότε παύει να είναι απλή και καθαρή η σχετική εντολή της πληρωμής η οποία εντολή πρέπει να είναι για ορισμένο ποσό.
- γ) Η προσθήκη και άλλων πληρωτών, διότι τότε δημιουργείται σύγχυση που αναιρεί το όνομα του πραγματικού πληρωτή.

δ) Η προσθήκη και δεύτερης ημερομηνίας εκδόσεως ή δεύτερου τόπου εκδόσεως, γιατί τότε αναιρούνται τα αντίστοιχα απαραίτητα τυπικά στοιχεία του κύρους της επιταγής.

IV. Διαφορές της τραπεζικής επιταγής από τη συναλλαγματική

Μεταξύ της τραπεζικής επιταγής και της συναλλαγματικής υπάρχουν ορισμένες διαφορές. Οι κυριότερες από αυτές είναι κι εξής:

- α) Στην επιταγή πληρωτής μπορεί να είναι μόνο τράπεζα ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου που ασκεί τραπεζικές εργασίες σε αντίθεση με τη συναλλαγματική που μπορεί να είναι οποιοδήποτε πρόσωπο.
- β) Η επιταγή δεν είναι δεκτική αποδοχής σε αντίθεση με τη συναλλαγματική που είναι.
- γ) Στη συναλλαγματική αναφέρεται απαραίτητα το όνομα του λήπτη, ενώ η επιταγή μπορεί να είναι πληρωτέα και στον κομιστή.
- δ) Η επιταγή είναι πληρωτέα ενόψει δηλαδή σύμφωνα με την προθεσμία εμφανίσεως, ενώ η συναλλαγματική μπορεί να λήγει με τέσσερις διαφορετικούς τρόπους. Δηλαδή να είναι πληρωτέα είτε μια συγκεκριμένη ημερομηνία, είτε εν όψει, είτε μετά προθεσμία από την όψη είτε τέλος μετά προθεσμία από τη χρονολογία εκδόσεως.

- ε) Η επιταγή σε περίπτωση που λείπει ο τόπος πληρωμής πληρώνεται στον τόπο εκδόσεως, ενώ στη συναλλαγματική στο τόπο κατοικίας του πληρωτή.
- στ) Στη συναλλαγματική οπισθογράφηση γίνεται και προς και από τον πληρωτή ή αποδέκτη, ενώ στην επιταγή οπισθογράφηση από τον πληρωτή απαγορεύεται και οπισθογράφηση προς τον πληρωτή ισχύει μόνο για εξόφληση.
- ζ) Η συναλλαγματική υπόκειται σε χαρτοσήμανση κατά την έκδοση, σε αντίθεση με την επιταγή όπου δεν ισχύει η χαρτοσήμανση.
- η) Στην επιταγή μπορεί να υπάρξει η περίπτωση της ακάλυπτης επιταγής όταν δεν θα πληρωθεί η επιταγή, ενώ στη συναλλαγματική που δεν πληρώνεται δεν υπάρχει το ίδιο πράγμα.

V. Η ακάλυπτη τραπεζική επιταγή

Ακάλυπτη επιταγή ονομάζεται εκείνη η οποία ενώ εμφανίστηκε εμπρόθεσμα και εκπλήρωνε όλους τους όρους, παρόλο αυτά δεν εξοφλήθηκε από τον πληρωτή, διότι ο λογαριασμός του εκδότη δεν διέθετε επαρκές χρηματικό υπόλοιπο.

Το γεγονός ότι δεν υπάρχει επαρκές υπόλοιπο βεβαιώνεται εάν ζητηθεί από τον κομιστή, στη πίσω πλευρά της επιταγής με την αναγραφή από τον αρμόδιο υπάλληλο του εξής κειμένου: «Βεβαιώνεται ότι η επιταγή αυτή εμφανίστηκε εγκαίρως για πληρωμή, αλλά δεν εξοφλήθηκε λόγω ελλείψεως επαρκώς υπολοίπου στο σχετικό

λογαριασμό». Η βεβαίωση αυτή είναι το λεγόμενο σφράγισμα της επιταγής το οποίο υπογράφεται από τα αρμόδια τραπεζικά στελέχη και μπορεί ο κομιστής αν θέλει να τη χρησιμοποιήσει για να λάβει δικαστικά μέτρα εναντίον του εκδότη και των τυχόν οπισθογράφων και τριτεγγυητών.

Άλλοι τρόποι με τους οποίους βεβαιώνεται η μη πληρωμή μιας επιταγής είναι η σύνταξη διαμαρτυρικού από συμβολαιογράφο ή η εμπρόθεσμη εμφάνιση της επιταγής σε γραφείο συμψηφισμού που σύμφωνα με το νόμο, αυτό είναι ισοδύναμο με τη σύνταξη διαμαρτυρικού.

Το διαμαρτυρικό ή η ισοδύναμη βεβαίωση πρέπει να γίνουν πριν λήξει η προθεσμία εμφάνισης. Αν η εμφάνιση γίνει την τελευταία μέρα της προθεσμίας το διαμαρτυρικό ή η βεβαίωση μπορούν να συνταχθούν την πρώτη επόμενη εργάσιμη μέρα.

Οι ακάλυπτες επιταγές που σφραγίζονται από τις τράπεζες αναγγέλλονται με ειδικό έντυπο στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών προκειμένου αυτή να συμπεριλάβει τους εκδότες στον κατάλογο εκδοτών ακάλυπτων επιταγών και να ενημερώσει και την αρμόδια εισαγγελική αρχή.

Στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών αναγγέλλονται τα πλήρη στοιχεία του εκδότη, του λήπτη και του κομιστή και διαβιβάζεται και φωτοτυπία των δυο όψεων της επιταγής. Στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών δεν αναγγέλλονται επιταγές για τις οποίες έχει περάσει η προθεσμία εμφάνισης καθώς επίσης και επιταγές που έχουν ανακληθεί.

Όπως είπαμε αναγγελία της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών γίνεται από το κατάστημα όπου τηρείται ο λογαριασμός του εκδότη, ενώ η σφράγιση της επιταγής γίνεται από το κατάστημα αγοράς ύστερα από επιβεβαίωση που γίνεται με τέλεξ για την μη ύπαρξη επαρκούς διαθέσιμου στο σχετικό λογαριασμό, από το κατάστημα όπου τηρείται ο λογαριασμός του εκδότη. Το φαινόμενο των ακάλυπτων επιταγών έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις και για το λόγο αυτό στη προσπάθεια της αντιμετώπισης του η Εκτελεστική επιτροπή της Ένωσης Ελληνικών τραπεζών έκρινε αναγκαίο να αντιμετωπίζουν με αυστηρότητα οι τράπεζες τους εκδότες ακάλυπτων επιταγών. Έτσι έχουν αποφασιστεί ορισμένες κυρώσεις που αφορούν τη μη χορήγηση σε αυτούς νέων μπλοκ επιταγών. Οι κυρώσεις αυτές μπορεί να είναι:

α) Για δώδεκα μήνες, εφόσον σε διάστημα δώδεκα μηνών έχουν εκδοθεί μέχρι δυο ακάλυπτες επιταγές συνολικού ποσού που υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες δραχμές.

β) Για τριάντα έξι μήνες, εφόσον σε διάστημα δώδεκα μηνών έχουν εκδοθεί περισσότερες από δυο ακάλυπτες επιταγές συνολικού ποσού που υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες δραχμές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΡΙΤΕΓΓΥΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ

I. Μεταβίβαση της τραπεζικής επιταγής

Μεταβίβαση έχουμε και στην τραπεζική επιταγή. Ο τρόπος όμως με τον οποίο μεταβιβάζεται μια επιταγή εξαρτάται από την μορφή που έχει δώσει σε αυτή ο εκδότης ή τελευταίος οπισθογράφος. Έτσι έχουμε ορισμένες διακρίσεις. Αυτές είναι η «ανώνυμη ή στον κομιστή» μεταβίβαση στην οποία η επιταγή μεταβιβάζεται με συμφωνία και απλή παράδοση σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν για τη μεταβίβαση της κυριότητας πραγμάτων.

Έχουμε ακόμη τη μεταβίβαση «εις διαταγή», σύμφωνα με την οποία η επιταγή μεταβιβάζεται με οπισθογράφηση και παράδοση. Τέλος υπάρχει και η «ονομαστική» μεταβίβαση, σύμφωνα με την οποία η επιταγή μεταβιβάζεται με εκχώρηση και παράδοση.

Αναλυτικότερα στην «ανώνυμη ή στον κομιστή» μεταβίβαση η επιταγή μπορεί να εκδοθεί σ' αυτόν με τρεις τρόπους: α) με μια απλή σχετική ρήτρα π.χ. «πληρώσατε εις τον κομιστή», β) με το να συμπληρωθεί το μέρος που προορίζεται για το όνομα του λήπτη και γ) με τον καθορισμό λήπτη, διαζευκτικά με την ρήτρα στον κομιστή π.χ. «πληρώσατε εις τον τάδε ή εις τον κομιστήν».

Στην μεταβίβαση «εις διαταγή», η οποία είναι και η συνηθέστερη, ισχύει η μεταβίβαση με οπισθογράφηση. Εδώ, όπως και στην οπισθογράφηση της συναλλαγματικής, ισχύουν οι γενικές διατάξεις με ορισμένες παρεκκλίσεις. Πράγματι ενώ στη συναλλαγματική δεν υπάρχει κανένας περιορισμός σχετικά με την οπισθογράφησης της στον πληρωτή, στην επιταγή αντίθετα, οπισθογράφηση που γίνεται προς πληρωμή είναι ανίσχυρη ως οπισθογράφηση, ενώ ισχύει ως εξόφληση. Επίσης είναι άκυρη η οπισθογράφηση που γίνεται από τον πληρωτή. Στην επιταγή ακόμα, δεν είναι απαραίτητη η φράση «εις διαταγήν» διότι η επιταγή είναι από τα γεννημένα εις διαταγήν αξιόγραφα.

Τέλος όσον αφορά την «ονομαστική» μεταβίβαση της επιταγής, αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο αν προστεθεί η ρήτρα «ουχί εις διαταγήν» ή άλλη ισοδύναμη. Σ' αυτή την περίπτωση η επιταγή μεταβιβάζεται μόνο με εκχώρηση, όπως γίνεται και στην αντίστοιχη περίπτωση της συναλλαγματικής.

II. Τριτεγγύηση της τραπεζικής επιταγής

Η τριτεγγύηση στη τραπεζική επιταγή χρησιμοποιείται για να ενισχύσει την πιστοληπτική ικανότητα είτε του εκδότη είτε των οπισθογράφων. Πρόκειται για μια γραπτή δήλωση τριτεγγύησης που γίνεται από τον τριτεγγυητή πάνω στην επιταγή. Απλή υπογραφή στο μπροστινό μέρος της επιταγής, εκτός από την υπογραφή του εκδότη, θεωρείται ως τριτεγγύηση που έχει δοθεί υπέρ του εκδότη.

Η τριτεγγύηση δεν επιτρέπεται να ἴδοθῆι ἀπὸ οπισθογράφο τῆς επιταγῆς ἢ ἀπὸ τὴν πληρώτρια τράπεζα με ἐξαίρεση τὴν ἐιδικὴ περίπτωση ἐγγυήσεως ἀπὸ τὶς τράπεζες ἐπὶ τρεχούμενων λογαριασμών.

Ὁ τριτεγγυητὴς εὐδύνεται ὅπως εὐδύνεται καὶ ἐκεῖνος ὑπὲρ τοῦ οἴοιου τριτεγγυήθηκε δηλαδὴ ὅπως καὶ ὁ ἐκδότης ἢ ὁ οπισθογράφος. ΓΙΑ παράδειγμα ἀν ἕνας τριτεγγυητὴς τριτεγγυηθῆι ὑπὲρ οπισθογράφου ποῦ εἶναι ἀνίκανος γΙΑ δικαιοπραξία, ὁ τριτεγγυητὴς εὐδύνεται παρά τὴν ἀνικανότητα τοῦ οπισθογράφου. Στὴν περίπτωση ὅμως ποῦ ἕνας τριτεγγυητὴς τριτεγγυηθῆι γΙΑ ἕναν οπισθογράφο ποῦ ὑπέγραψε με σφραγίδα, τότε ὁ τριτεγγυητὴς δὲν εὐδύνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΙ ΠΛΗΡΩΜΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ

I. Εμφάνιση της τραπεζικής επιταγής προς πληρωμή

Η τραπεζική επιταγή εμφανίζεται για πληρωμή από τον κομιστή της. Ως μέσο άμεσης πληρωμής η επιταγή είναι πληρωτέα με την όψη της, έστω και εάν έχει χρονολογία εκδόσεως μεταγενέστερη. Η προθεσμία εμφάνισης της επιταγής προς πληρωμή είναι οκτώ ημέρες από την ημερομηνία έκδοσής της αν η επιταγή είναι πληρωτέα στη χώρα εκδόσεως, είκοσι μέρες αν είναι πληρωτέα σε άλλη χώρα της ίδιας ηπείρου και εβδομήντα ημέρες αν είναι πληρωτέα σε χώρα που βρίσκεται σε άλλη ήπειρο. Όλες αυτές οι ημερομηνίες έχουν σαν αρχή την επόμενη ημέρα από τη χρονολογία εκδόσεως.

Το πέρασμα των προθεσμιών χωρίς εμφάνιση των επιταγών προκαλεί απώλεια των δικαιωμάτων του κομιστή για αναγωγή κατά των οφειλετών των επιταγών και τους δίνει το δικαίωμα να τις ανακαλέσουν. Πάντως η τράπεζα έχει το δικαίωμα να πληρώσει μια επιταγή και μετά το πέρασμα της προθεσμίας για εμφάνιση εφόσον δεν έχει γίνει ανάκληση της επιταγής από τον εκδότη.

II. Πληρωμή της τραπεζικής επιταγής

Για την πληρωμή της επιταγής δεν υπάρχει υποχρέωση του πληρωτή (τράπεζας) απέναντι στον κομιστή με εξαίρεση την εγγυημένη επιταγή επί τρεχούμενου λογαριασμού. Ο πληρωτής πριν πληρώσει πρέπει να ελέγξει αν νομιμοποιείται τυπικά ο κομιστής να εισπράξει. Ο έλεγχος νομιμοποίησης του κομιστή παραλλάσσει ανάλογα με το είδος της επιταγής.

Στην ονομαστική επιταγή ο πληρωτής οφείλει να ελέγξει αν ο κομιστής είναι αυτός που ονομάζεται ως δικαιούχος στην επιταγή. Ακόμη αν μεσολάβησε μεταβίβαση της επιταγής πρέπει πάλι ο πληρωτής να ελέγξει την ταυτότητα του κομιστή και την κανονικότητα της μεταβίβασης.

Στην επιταγή στον κομιστή και στην επιταγή εις διαταγή αρκεί ο έλεγχος της τυπικής νομιμοποίησης του κομιστή. Συγκεκριμένα στην επιταγή στον κομιστή η κατοχή της επιταγής νομιμοποιεί τον κομιστή διότι παράγει νόμιμο τεκμήριο υπέρ της ουσιαστικής του νομιμοποίησης. Στην επιταγή εις διαταγή ο πληρωτής υποχρεούται να ελέγξει αν ο κάτοχος στηρίζει το δικαίωμα του σε αδιάκοπη σειρά οπισθογράφων.

Τώρα ο πληρωτής δηλαδή η τράπεζα πρέπει για την πληρωμή της επιταγής να ελέγξει και τη σχέση καλύψεως. Αυτή η σχέση καλύψεως συνιστάται στην εξακρίβωση από μέρους της τράπεζας της ύπαρξης

συμβάσεως και στην ύπαρξη επαρκών διάθεσιμων του εκδότη. Πάντως η έλλειψη συμβάσεως επιταγής ή διαθεσίμων δεν επιδρούν στο κύρος και τη λειτουργία της επιταγής στην οποία μάλιστα ο πληρωτής υποχρεούται να πληρώσει.

III. Εμφάνιση της τραπεζικής επιταγής για κατάθεση

Μια τραπεζική επιταγή μπορεί να μην εξοφλείται με μετρητά, αλλά να κατατίθεται σε λογαριασμό του κομιστή που τηρείται στην τράπεζα. Στη περίπτωση αυτή όμως υπάρχει μια ιδιομορφία όσον αφορά την ημέρα από όπου θα αρχίσουν να τοκίζονται τα χρήματα. Έτσι έχουμε τις ακόλουδες τοκοφόρες ημερομηνίες. Σε επιταγές έκδοσης της ίδιας τράπεζας ή ιδιωτικών επιταγών που το ποσό τους παίρνονται από λογαριασμούς που τηρούνται σε καταστήματα της τράπεζας στην ίδια πόλη τότε η τοκοφόρος ημερομηνία είναι η ημερομηνία κατάθεσης, εάν ο λογαριασμός που πιστώνεται είναι άτοκος. Στη περίπτωση που ο λογαριασμός που πιστώνεται είναι έντοκος τότε τοκοφόρος ημερομηνία είναι η επόμενη εργάσιμη ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης.

Όταν το ποσό των επιταγών παίρνεται από λογαριασμούς που τηρούνται στην ίδια τράπεζα αλλά από καταστήματα άλλων πόλεων τότε η τοκοφόρος ημερομηνία είναι η ημερομηνία κατάθεσης αν ο λογαριασμός που πιστώνεται είναι άτοκος ή η επόμενη εργάσιμη ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης αν ο λογαριασμός που πιστώνεται είναι έντοκος. Αυτές οι εργασίες γίνονται με το σύστημα on-line όπου είναι συνδεδεμένα τα καταστήματα.

Ακόμη υπάρχει και η περίπτωση το ποσό της επιταγής να παίρνεται από λογαριασμό άλλης τράπεζας. Τότε εάν το κατάστημα της άλλης τράπεζας βρίσκεται στην ίδια πόλη με το κατάστημα όπου εμφανίζεται η επιταγή για κατάθεση, ως τοκοφόρος ημερομηνία λογίζεται η τέταρτη εργάσιμη ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης.,

Τέλος στην περίπτωση που το ποσό της επιταγής παίρνεται από διαφορετική τράπεζα άλλης πόλης τότε ως τοκοφόρος ημερομηνία λογίζεται η έβδομη ημέρα από την ημερομηνία κατάθεσης.

IV. Ανάκληση της τραπεζικής επιταγής

Ανάκληση της τραπεζικής επιταγής είναι το δικαίωμα που έχει ο εκδότης να ζητήσει με έγγραφο του προς τον πληρωτή δηλαδή την τράπεζα, να μην εξοφλήσει μια επιταγή όταν αυτή εμφανιστεί για εξόφληση.

Οι λόγοι που οδηγούν τον εκδότη να ανακαλέσει μια επιταγή που έχει ήδη εκδοθεί και κυκλοφορήσει είναι διάφοροι όπως η περίπτωση κλοπής ή απώλειας ή και ακόμη και εμπορικής διαφωνίας μεταξύ του εκδότη και ενός ατόμου που συνεργάζεται.

Η ανάκληση της επιταγής δεν ισχύει αν γίνει πριν περάσει η προθεσμία εμφάνιση της. Άρα ανάκληση που γίνεται μέσα στην προθεσμία εμφάνισης είναι ανίσχυρη και δεν μπορεί να δεσμεύσει την τράπεζα η οποία χωρίς να έχει καμιά ευθύνη απέναντι στο κομιστή μπορεί είτε να μην πληρώσει την επιταγή ακολουθώντας την εντολή του εκδότη, είτε να την πληρώσει αδιαφορώντας για την ανάκληση. Στην

πράξη όμως οι τράπεζες συνήθως δέχονται τις δηλώσεις των εκδοτών τους για ανάκληση των επιταγών, έστω και εάν έγιναν μέσα στην προθεσμία για εμφάνιση. Αυτό γίνεται συνήθως κατά την κρίση των διευθυντών των καταστημάτων. Εφόσον λοιπόν γίνει δεκτή η έγγραφη δήλωση ενός εκδότη για ανάκληση μιας επιταγής του και η επιταγή εμφανιστεί για πληρωμή, τότε η άρνηση της πληρωμής της από την τράπεζα βεβαιώνεται πάνω στην επιταγή με την εγγραφή ενός κειμένου που λέει ότι η υπ' αριθμόν τάδε επιταγή εμφανίστηκε την τάδε ημερομηνία στην τράπεζα για πληρωμή και δεν πληρώθηκε διότι έχει ανακληθεί από τον εκδότη της με επιστολή που στάλθηκε την τάδε ημερομηνία.

Τέλος όταν η ανάκληση μιας επιταγής γίνει μετά το πέρας της προθεσμίας για εμφάνιση και αφορά το χρονικό διάστημα μετά την προθεσμία τότε είναι ισχυρή και δεσμεύει απόλυτα την τράπεζα. Σε μια τέτοια περίπτωση ο κομιστής δεν έχει το δικαίωμα αναγωγής από την επιταγή κατά του εκδότη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: ΑΝΑΓΩΓΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ- ΑΓΩΓΗ ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΥ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΥ

I. Αναγωγή στη τραπεζική επιταγή

Ο κομιστής μπορεί να ασκήσει αναγωγή κατά του εκδότη των οπισθογράφων και των άλλων υπόχρεων, μόνο αν η επιταγή που εμφανίστηκε δεν πληρώθηκε και φυσικά η άρνηση της πληρωμής έχει βεβαιωθεί. Αυτή η βεβαίωση μπορεί να είναι είτε με δημόσιο έγγραφο δηλαδή διαμαρτυρικό, είτε με δήλωση του πληρωτή δηλαδή με το σφράγισμα της επιταγής, είτε με δήλωση του γραφείου συμψηφισμού δηλαδή σφράγισμα της επιταγής από την πληρώτρια τράπεζα μέσω του γραφείου συμψηφισμού.

Το διαμαρτυρικό ή η ισοδύναμη βεβαίωση πρέπει να γίνει πριν τελειώσει η προθεσμία εμφανίσεως. Αν η εμφάνιση γίνει την τελευταία ημέρα της προθεσμίας, το διαμαρτυρικό ή ισοδύναμη βεβαίωση μπορεί να γίνει την πρώτη επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Τέλος βεβαίωση της αρνήσεως της πληρωμής δεν είναι απαραίτητη στην επιταγή, όταν αυτή φέρει τη ρήτρα «ανέξοδος επιστροφή» ή άλλη παρόμοια. Η ρήτρα αυτή απαλλάσσει τον κομιστή από την υποχρέωση να συντάξει διαμαρτυρικό ή μια από τις δυο ισοδύναμες βεβαιώσεις.

II. Παραγραφή - αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού

Επειδή η επιταγή χρησιμεύει ως μέσο πληρωμής η παραγραφή των αξιώσεων που απορρέουν απ' αυτή είναι πολύ σύντομη. Έτσι όταν πρόκειται για την αναγωγή του κομιστή κατά του εκδότη και των υπολοίπων υπόχρεων ο χρόνος παραγραφής είναι έξι μήνες από τη λήξη της προς εμφάνιση προθεσμίας. Όταν πρόκειται για την αξίωση αυτού που πλήρωσε κατ' αναγωγή προς απόδοση των καταβληθέντων κατά των υπόχρεων απέναντί του, ο χρόνος παραγραφής είναι επίσης έξι μήνες, αλλά αρχίζει από την ημέρα που ο υπόχρεος πλήρωσε την επιταγή ή του έγινε αγωγή.

Στην περίπτωση όμως που ο κομιστής εξέπεσε από το δικαίωμα αναγωγής, επειδή δεν εμφανίστηκε έγκαιρα ή δε βεβαίωσε κατά τον συνήθη τρόπο την άρνηση πληρωμής τότε έχουμε αγωγή αδικαιολόγητου πλουτισμού. Πάντως πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχει διάσταση απόψεων σχετικά με την έννοια της ζημιάς που απαιτείται ως προϋπόθεση για την αγωγή του αδικαιολόγητου πλουτισμού. Πάντως οι περισσότερες αποφάσεις τάσσονται με την άποψη ότι ζημιά υπάρχει, όταν ο ενάγων έχασε την αγωγή και από την υποκειμενική σχέση.

III. Γραφεία συμψηφισμού

Τα γραφεία συμψηφισμού είναι οργανώσεις στις οποίες οι τράπεζες που μετέχουν συγκεντρώνουν κάθε μέρα τις επιταγές που έχουν εκδοθεί

επί άλλων τραπεζών-μελών των συμψηφιστικών γραφείων, ώστε να συμψηφιστούν αμοιβαίως με το σύστημα του πολυμερούς συμψηφισμού.

Κάθε τράπεζα-μέλος του γραφείου συμψηφισμού τηρεί λογαριασμό συμψηφισμού ο οποίος πιστώνεται με τις επιταγές που είναι κομίστρια και χρεώνεται με τις επιταγές των οποίων είναι πληρώτρια και που αυτές κομίζονται από τις άλλες τράπεζες. Στην ουσία ο λογαριασμός αυτός χρεώνεται ή πιστώνεται με τη διαφορά. Με αυτό τον τρόπο γίνεται μεγάλη οικονομία αυτούσιων πληρωμών και έτσι έχει βοηθηθεί πολύ η εξάπλωση του δεσμού της επιταγής.

Παρά το γεγονός ότι νομικά η εμφάνιση της επιταγής σε συμψηφιστικό γραφείο ισοδυναμεί με εμφάνιση της προς πληρωμή, αυτό στην πράξη δεν έχει εφαρμοστεί. Αιτία της μη εφαρμογής είναι ότι δεν έχουν εκδοθεί τα σχετικά προεδρικά διατάγματα, που να καθορίζουν ποια θεωρούνται γραφεία συμψηφισμού και να θέτουν τους όρους λειτουργίας τους.

Σύμφωνα όμως με το άρθρο 88 του Ν. 1969/91 καθορίστηκε ότι η βεβαίωση μη πληρωμής επιταγής μπορεί να συντάσσεται και από κατάσταση της πληρώτριας τράπεζας διαφορετικό από εκείνο στο οποίο τηρείται ο λογαριασμός από τον οποίο σύρεται η επιταγή ή και από κατάσταση διαφορετικής τράπεζας από την πληρώτρια. Η τελευταία αυτή τράπεζα ενεργεί μετά από σχετική εξουσιοδότηση του πληρωτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΑΓΗΣ

Γενικά

Η χρησιμοποίηση της επιταγής ως μέσου πληρωμής εμπεριέχει πολλούς κινδύνους τόσο για τον εκδότη και τον κομιστή όσο και για τον πληρωτή. Ο πληρωτής δεν είναι υποχρεωμένος, κατά κανόνα, να εξακριβώσει την ουσιαστική νομιμοποίηση του κομιστή παρά μόνο την τυπική. Το γεγονός αυτό ενέχει τον κίνδυνο για τον εκδότη της διπλής πληρωμής σε περίπτωση απώλειας ή κλοπής της επιταγής και εισπράξεως της από πρόσωπο που δεν είναι ο πραγματικός δικαιούχος. Για την αποφυγή τέτοιων ή παρόμοιων περιπτώσεων και για την μείωση των σχετικών κινδύνων δημιουργήθηκαν ορισμένοι τύποι επιταγών.

Ι. Δίγραμμη επιταγή

Δίγραμμη είναι η επιταγή που έχει δύο παράλληλες πλάγιες γραμμές στο μπροστινό μέρος της και αποσκοπεί στον περιορισμό του κύκλου των προσώπων στα οποία μπορεί να πληρωθεί η επιταγή. Η διαγράμμιση της επιταγής μπορεί να γίνει είτε από τον εκδότη είτε από οποιοδήποτε κομιστή της. Υπάρχουν δυο είδη διγραμμήσεων:

- α) Η γενική διγράμμιση που γίνεται με την χάραξη δυο παράλληλων στο μπροστινό μέρος της επιταγής. Το διάστημα ανάμεσα στις δυο παράλληλες παραμένει κενό ή συμπληρώνεται με τη λέξη «τράπεζα» ή άλλο ισοδύναμο όρο.

β) Η ειδική διγράμμιση που γίνεται και αυτή με την χάραξη δυο παράλληλων γραμμών στο μπροστινό μέρος της επιταγής με την διαφορά όμως, από την γενική διγράμμιση, ότι ανάμεσα στις δυο παράλληλες γραμμές γράφεται η επωνυμία συγκεκριμένης τράπεζας.

Η διγράμμιση έχει ορισμένα αποτελέσματα τα κυριότερα εκ των οποίων είναι τα εξής:

- α) επιταγή με γενική διγράμμιση μπορεί να πληρωθεί μόνο σε άλλη τράπεζα ή σε γνωστό πελάτη της πληρώτριας τράπεζας.
- β) Επιταγή με ειδική διγράμμιση μπορεί να πληρωθεί μόνο στην τράπεζα της οποίας η επωνυμία αναγράφεται ανάμεσα στις δυο παράλληλες γραμμές. Ακόμη εάν αυτή η τράπεζα είναι η ίδια με την πληρώτρια τράπεζα, τότε μπορεί να πληρωθεί και σε πελάτη της πληρώτριας τράπεζας.
- γ) Η τράπεζα μπορεί να αποκτήσει δίγραμμη επιταγή μόνο από κάποιον από τους πελάτες της ή από άλλη τράπεζα και δεν μπορεί να εισπράξει για λογαριασμό άλλων προσώπων εκτός απ' αυτούς.

II. Λογιστική επιταγή

Λογιστική επιταγή ή αλλιώς επιταγή «πληρωτέα σε λογαριασμό» είναι η επιταγή που πιστώνεται σε συγκεκριμένο ήδη υπάρχων λογαριασμό ή σε λογαριασμό που ανοίγεται με την εμφάνιση και δεν εξοφλείται ποτέ σε μετρητά. Η λογιστική επιταγή έχει στο μπροστινό της μέρος τις

λέξεις «πληρωτέα εις λογαριασμό» ή «κανονιστέα λογιστικώς» ή άλλη ισοδύναμη φράση που γράφεται διαγώνια στο κείμενο της επιταγής.

Ο χαρακτηρισμός της επιταγής ως λογιστικής μπορεί να γίνει είτε από τον εκδότη είτε από οποιοδήποτε κομιστή της και έχει ως σκοπό να κάνει δύσκολη την είσπραξη της επιταγής από κακόπιστο κομιστή, αφού αυτός πρέπει να τηρεί λογαριασμό σε τράπεζα και έτσι να είναι εύκολος ο εντοπισμός του. Με αυτό τον τρόπο η λογιστική επιταγή οδηγεί στη μείωση των κινδύνων από απώλεια ή κλοπή.

III. Ταξιδιωτική επιταγή

Για την ταξιδιωτική επιταγή δεν υπάρχει νομοθετική ρύθμιση στη χώρα μας. Σκοπός της επιταγής αυτής είναι κυρίως η ασφαλής μεταφορά χρημάτων από τόπο σε τόπο και συγχρόνως η προστασία από τον κίνδυνο κλοπής της επιταγής.

Η ταξιδιωτική επιταγή έχει ορισμένα τυπικά χαρακτηριστικά. Αυτά αφορούν κυρίως τα εξής στοιχεία. Στην ταξιδιωτική επιταγή δεν αναφέρονται ούτε ο τόπος πληρωμής. Ακόμη το ποσό αυτής είναι εκ των προτέρων δεδομένο σε συγκεκριμένο νόμισμα. Επίσης στην ταξιδιωτική επιταγή η νομιμοποίηση του δικαιούχου ελέγχεται με τη διπλή υπογραφή από μέρος του λήπτη. Αυτός υπογράφει μια φορά όταν εκδίδεται και του παραδίδεται η επιταγή και άλλη μια φορά όταν εξοφλείται. Με αυτό τον τρόπο είναι δυνατόν να γίνει σύγκριση των δυο υπογραφών και να αποφευχθεί τυχόν πλαστογραφία. Τέλος στην ταξιδιωτική επιταγή ο πελάτης καταβάλλει όλη την αξία αυτής στην

τράπεζα και μπορεί να την εξαργυρώσει σε οποιοδήποτε κατάσταση της ή και σε άλλη τράπεζα. Στην τελευταία αυτή περίπτωση δηλαδή στην πληρωμή της ταξιδιωτικής επιταγής από άλλη εκτός από την εκδότρια τράπεζα έχει την έννοια της αγοράς (προεξοφλήσεως) και όχι της εξόφλησης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συναλλαγματική, γραμμάτιο εις διαταγήν, τραπεζική επιταγή

ΔΕΝ ΥΠΕΙΧΕΤΑΙ
 ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ
 ΔΡΑΧ. 200000 - 400000

Αθήνη την 19 19 Συναλλαγματική δραχ.

Την 19 πληρώσατε με την παρούσα μνη συναλλαγματική σε
 διαταγή
 και στο Κατάστημα της
 το ποσό των δραχμών

Προς Δραστη 19

Ο εκδότης

Ονομα πέντε ή οκτώ

Οδός αριθ. Τραπεζομαχ. αριθ.

Ταχ. Κωδ. Πόλη

Α.Φ.Μ. Αρ. Ταμ.

ΕΝ ΑΝΤΙΣΤΡΩΦΩ ΠΡΟΣΩΝ ΚΑΘΙΣΤΑΙ Η ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΚΑΘΑΡΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ

ΔΕΝ ΥΠΕΙΧΕΤΑΙ
 ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ
 ΔΡΑΧ. 1 - 10000

Αθήνη την 19 19 Συναλλαγματική δραχ.

Την 19 πληρώσατε με την παρούσα μνη συναλλαγματική σε
 διαταγή
 και στο Κατάστημα της
 το ποσό των δραχμών

Προς Δραστη 19

Ο εκδότης

Ονομα πέντε ή οκτώ

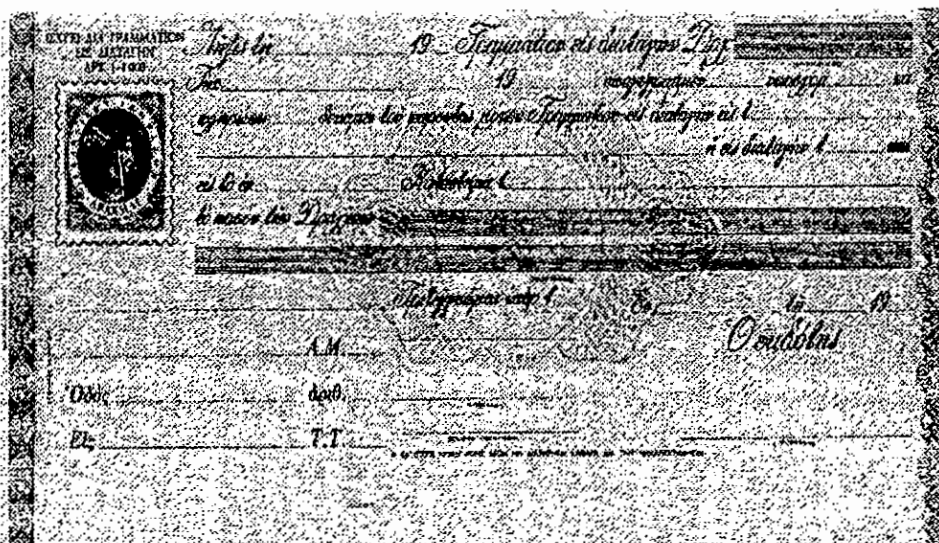
Οδός αριθ. Τραπεζομαχ. αριθ.

Ταχ. Κωδ. Πόλη

Α.Φ.Μ. Αρ. Ταμ.

ΕΝ ΑΝΤΙΣΤΡΩΦΩ ΠΡΟΣΩΝ ΚΑΘΙΣΤΑΙ Η ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΚΑΘΑΡΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ

Συναλλαγματική

Γραμ. εις διαταγήν!

ΑΡΙΘ. 4287931-0

ΤΟΠΟΣ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ 199 ΔΡΧ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Δ.Ε.

ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΗΣ (410)

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΠΑΡΟΥΣΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΣΤΙΑΝΗ ΔΙΑΤΗΡΕΙΤΕ ΤΗΝ ΕΣΤΙΑΝΗ

ΔΡΑΧΜΕΣ

ΜΕ ΤΡΕΧΟΥΣΑΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ 011

Ε - 410 - 09003892

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΜΗ ΓΡΑΦΕΤΕ Η ΣΦΡΑΓΙΖΕΤΕ ΣΤΗ ΛΕΙΚΗ ΖΩΝΗ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΜΗ ΓΡΑΦΕΤΕ Η ΣΦΡΑΓΙΖΕΤΕ

Τραπεζική Επιταγή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργακόπουλου Λ. Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, τόμος Β', τεύχος Α', Αξιόγραφα, Αθήνα 1985
- Βούτσπ. Δίκαιο των αξιογράφων, 1989
- Κιάντου-Παμπούκη, Δίκαιο Αξιογράφων, 1989
- Ρόκα, Δίκαιο των Αξιογράφων, 1962
- Αξιόγραφα Εθνικής Τράπεζας, έκδοση 1993.

